

III. Finansal Kesim

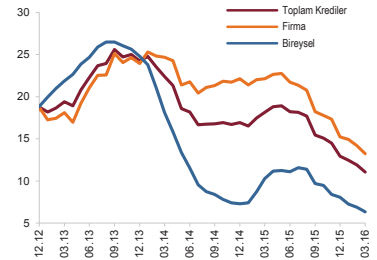
Kredi büyüme oranlarındaki yavaşlama devam etmekte, bu yavaşlamada hem talep hem de arz yönlü faktörlerin rol oynadığı görülmektedir. Yatırım talebindeki zayıf seyir firmalar kesiminde, konut faizlerinin düzeyi ise tüketici tarafında kredi talebini zayıflatan unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bankaların kredi riskine ilişkin değerlendirmelerinin ise arz tarafındaki görünümde etkili olduğu görülmüştür. Ancak tahsili gecikmiş alacaklar oranındaki yukarı yönlü eğilimin son dönemde yataylaştığı görülmektedir. İktisadi faaliyette gözlenen olumlu performansın devam etmesi durumunda kredi riskindeki iyileşmenin belirginleşeceği ve arz yönlü kısıtlamaların azalacağı düşünülmektedir. Zira küresel finansal piyasalarda önemli dalgalanmaların yaşandığı son altı aylık dönemde bankaların yurt dışından kaynak temininde rahat oldukları görülmektedir.

Diğer taraftan faize duyarlı aktif ve pasif kalemleri incelendiğinde, TL aktif ve pasif vade uyumsuzluğunda ve YP açık pozisyonunda bir önceki rapor dönemine göre önemli bir değişim görülmemiş olup sektörün özkaynaklarının maruz kalılabilecek risklere karşı koyabilecek kapasitede olduğu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte karlılığın toparlanması özkaynaklara olumlu etki etmekte ve sermaye yeterlilik oranlarının yükselmesini sağlamaktadır.

III.1.Kredi Gelişmeleri ve Kredi Riski

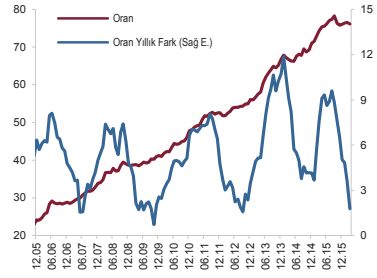
Kredi büyüme oranları 2015 yılının son çeyreğinden itibaren belirgin biçimde yavaşlamıştır (Grafik III.1.1). Bu gelişmeye bağlı olarak kredi/GSYİH oranı 2015 yılının son çeyreğinde ve 2016 yılının ilk çeyreğinde yatay seyretmiştir (Grafik III.1.2). Kredi ile toplam talep arasında ilişkinin bir göstergesi olan kredi değişiminin GSYİH'ye oranı da kredilerdeki yavaşlama eğilimini ortaya koymaktadır (Grafik III.1.3). Bu gelişmede, tüketici kredileri tarafında, 2013 yılı sonundan itibaren uygulamaya koyulan makroihtiyati tedbirlerin etkilerinin yanı sıra faiz oranlarında maliyet ve kredi riski kaynaklı yükselişler belirleyici olurken, firma kredileri tarafında ise yatırım finansmanı talebindeki düşüş ile bankaların kredi vermedeki ihtiyatlı tavrı öne çıkan unsurlar olmuştur.

Grafik III.1.1
Kredi Büyümesi - Yıllık (KEA)
(Yüzde)

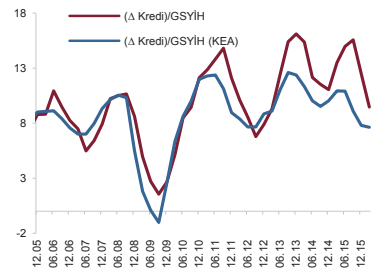
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.2
Kredi/GSYİH Oranı
(Yüzde)

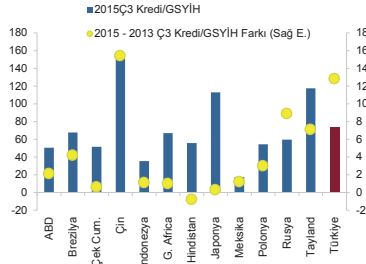
Not: GSYİH aylıklandırılmış ve 2016 yılı Ocak-Mart dönemi için GSYİH projeksiyonu kullanılmıştır.
Kaynak: TCMB, TÜİK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.3
Kredi Farkının GSYİH'ye Oranı
(Yüzde)

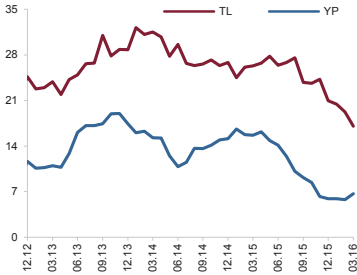
Not: 2016 yılı Mart ayı için GSYİH projeksiyonu kullanılmıştır. Euro, ABD doları ve diğer para birimlerinden YP kredi stoku üç aylık farkı alınarak çeyreklik okum YP kredi verisi hesaplanmıştır. Üç aylık kredi farkları ilgili çeyreğe dair ortalama ABD doları ve euro TCMB döviz alış kurundan TL'ye çevrilerek kur etkisinden arındırılmıştır. 4 çeyreklik TL kredi tutarı ve kur etkisinden arındırılmış YP kredi tutarı toplanarak toplamı kur etkisinden arındırılmış yıllık kredi stok farkı hesaplanmıştır. Dövizle endeksli krediler YP kredilere dahil edilmiştir.
Kaynak: TCMB, TÜİK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.4
Kredi/GSYİH Oranı ve Değişimi
(Yüzde, Puan)

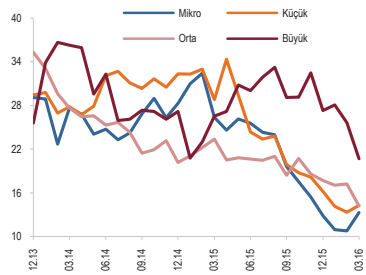
Not: Veri bankalar tarafından finans dışı kesime verilen tüm kredileri kapsar, ve güncel son veri tarihi 2015 yılı 3. çeyreğidir, iki yıllık farklar iki yılın üçüncü çeyrekleri üzerinden hesaplanmıştır.
Kaynak: BIS

Grafik III.1.5
Firmalarca Yurt İçinden Kullanılan Kredilerin Yıllık Büyümesi (KEA) (Yüzde)

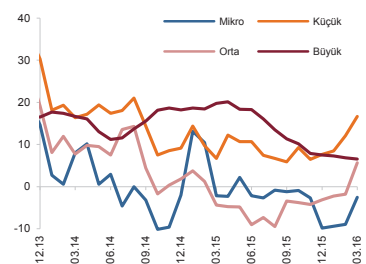
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.6
Ölçeğe Göre TL Firma Kredilerinin Yıllık Büyümesi (Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.7
Ölçeğe Göre YP Firma Kredilerinin Yıllık Büyümesi (KEA) (Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Diğer taraftan bankalarca finans dışı kesime sağlanan kredinin GSYİH'ye oranında son iki yıldır görülen artış gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere kıyasla daha yüksektir. Halihazırda emsal gelişmekte olan ülkelere yüksek seviyede seyreden kredi /GSYİH oranı kredi büyüme hızında son dönemde görülen yavaşlama ile gelecek dönemlerde diğer ülkeler seviyesine yakınsayacaktır (Grafik III.1.4).

III.1.1. Firma Kredileri

2015 yılı ikinci yarısından itibaren ivme kaybetmekle birlikte firma kredilerinin büyüme hızı bireysel kredilere kıyasla yüksek seviyede seyretmekte, ancak para birimi ve firma ölçeği bazında ayrışma göstermektedir. Mart 2016 itibarıyla TL firma kredilerinin yıllık büyüme hızı yüzde 17,1 seviyesinde, YP kredilerin yıllık büyüme hızı ise yüzde 6,7 seviyesindedir (Grafik III.1.5). YP kredilerde görülen zayıf seyrinde özel yatırım talebindeki azalmanın yanı sıra kurdaki oynaklığa bağlı olarak firmaların TL kredilere yönelmesinin etkili olduğu değerlendirilmektedir. TL kredileri tarafında, büyük firma kredileri büyümesi son dönemde belirgin bir şekilde yavaşlama gösterse de halen görece yüksek bir seviyededir. Diğer taraftan daha küçük ölçekli firma kredi büyümelerinde son iki aydır toparlanma işaretleri görülmeye başlanmıştır. YP kredileri tarafında ise bu kaynağın yüzde 80'inden fazlasını kullanan büyük firmaların kredi büyümesindeki yavaşlama eğilimi sene başından itibaren kurun istikrar kazanmasıyla durmuştur. Bu durum diğer ölçeklerde baz etkisi ile birlikte kredi büyümelerinin bir miktar hızlanmasını sağlamıştır (Grafik III.1.6 ve Grafik III.1.7).

Banka Kredileri Eğilim Anketi gerek firma kredilerindeki yavaşlama eğiliminde gerekse ölçek bazında büyüme hızlarındaki ayrışmada arz taraflı faktörlerin önemli bir rol oynadığını ima etmektedir. Anket, 2015 yılı içerisinde kredi standartlarında bir sıkılaştırma yaşandığına işaret etmektedir. 2016 yılı ilk çeyrek itibarıyla arz yönlü sıkılaştırma azalmaya başlamakla birlikte kredi verme isteği hala uzun dönem ortalama seviyelerinin altında seyretmektedir. Bununla birlikte ortalamanın altında gerçekleşen talep verileri kredi talebi tarafındaki zayıflığı teyit etse de önümüzdeki çeyrek beklentileri talebin genişleyeceğine

işaret etmektedir. Ancak arzdaki iyileşme beklentilerinin talepte beklenen artışın altında kalması, kredi koşullarındaki sıkılığın önümüzdeki dönemde özellikle KOBİ'ler için devam edebileceğine işaret etmektedir (Grafik III.1.8).

Bankaların düşük seyreden kredi arz seviyelerine son zamanlarda risk unsuru olarak ön plana çıkan genel ekonomik faaliyet ve sektörel kredi risklerine dair olumsuz beklentiler etki ederken, son iki anket döneminde bu unsurlara teminat riskleri de dahil olmuştur. Diğer taraftan bankaların görece azalan sermaye yeterlilik oranlarının da standartların sıkılaştırılmasında rol oynadığı düşünülmektedir. Bankalar artan risk algıları sebebiyle vade ve teminat koşullarını sıkılaştırarak ve başvuru başına kabul edilen meblağı kısıtlayarak kredi verme konusunda temkinli duruş sergilemiştir. Talep tarafında ise anket sonuçlarına göre ilk defa 2015 yılı son çeyreğinde talep azaltıcı etki gösteren stok artırım ve işletme sermayesi saiki, 2016 yılı ilk çeyreğinde de gerilemiş gözükmektedir. Son dönemde kredi talebini arttırıcı tek saikin borcun yeniden yapılandırılması olduğu gözlenmektedir (Grafik III.1.9 ve Grafik III.1.10).

Kredi-mevduat farkındaki artış, TL cinsinden kredilerdeki sıkılaşmayı teyid etmektedir. Diğer taraftan ekseriyeti büyük şirketlerce kullanılan YP cinsi kredilerin faizleri ile YP mevduat faizleri farkında 2015 yıl sonuna doğru gözlenen sınırlı artış eğilimi 2016 yılı ile birlikte ters yöne dönmüştür (Grafik III.1.11). Firma kredilerinde, ağırlıklı kredi riskine ilişkin endişelere bağlı olarak ortaya çıkan arz yönlü kısıtlamaların hafiflemesini sağlayabilecek en önemli gelişme makroekonomik görünümdeki olumlu seyrin devamı olacaktır. Zira, makul bir büyüme performansı firmaların nakit akımlarını ve karlıklarını olumlu yönde etkilemek suretiyle bankaların risk algılarının tekrar olağan seviyelere doğru hareketlenmesini sağlayabilecektir.

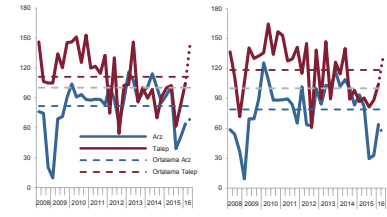
III.1.2. Bireysel Krediler

Bireysel kredilerin büyük bir kısmını oluşturan ihtiyaç ve konut kredileri büyümelerindeki hız kaybı 2016 yılının ilk üç ayında da devam etmektedir. Bireysel kredi kartlarında görülen artış baz etkisine bağlı olarak gelişirken, taşıt kredilerinde ise finansman şirketlerinin pazardan aldığı paydaki istikrarlı artışa bağlı olarak görülen daralma azalarak devam etmektedir. (Grafik III.1.12).

Grafik III.1.8

Büyük Firma Kredileri - Arz Talep (Yüzde)

KOBİ Firma Kredileri - Arz Talep (Yüzde)

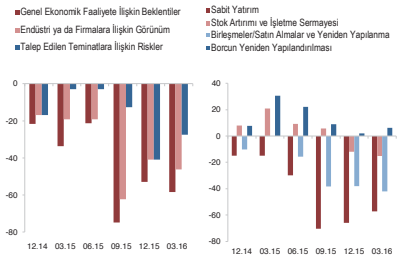

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.9

Firma Kredileri Arzına Etki Eden Faktörler (Yüzde)

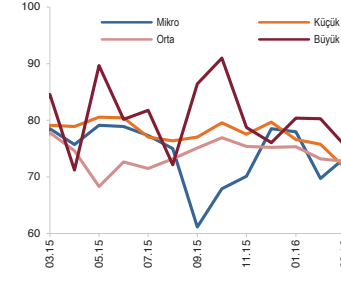
Firma Kredileri Talebine Etki Eden Faktörler (Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.10

Tutar Bazında Firma Kredi Kabul Oranları (Yüzde)

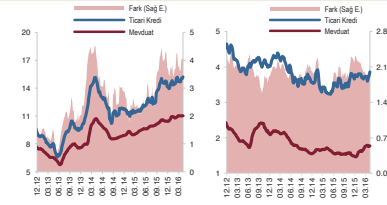

Kaynak: KKB Risk Merkezi (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.11

TL Firma Kredisi Faiz Oranları ve Farkları (Yüzde)

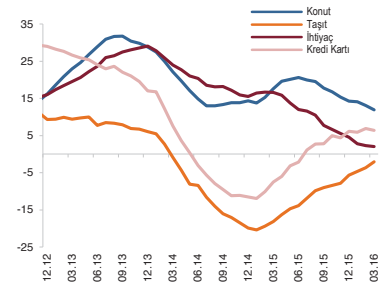
YP Firma Kredisi Faiz Oranları ve Farkları (Yüzde)

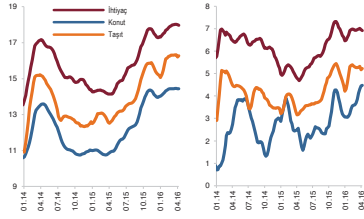
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.12

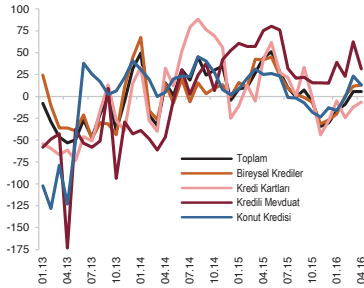
Bireysel Krediler Büyümesi (Yüzde)

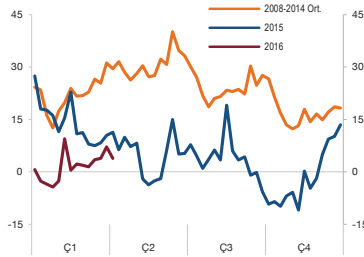
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.13Bireysel Kredi Faiz Oranları
(4 Haftalık Hareketli Ortalama Yüzde)Bireysel Kredi -
Mevduat Faiz Oranları Farkı
(4 Haftalık Hareketli Ortalama Yüzde)

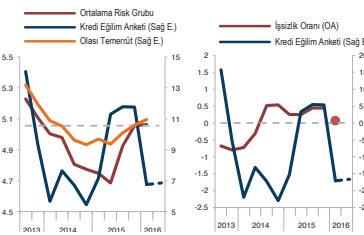
Not: Farklarda İhtiyaç ve taşıt kredileri için TL toplam mevduat, konut için beş yıl vadeli DİBS faizi kullanılmıştır.
Kaynak: TCMB (Son Veri: 04.16)

Grafik III.1.14Yeni Kredi Başvurularının Ortalama Bireysel Kredi Notu
(Ortalamadan Anđırılmış Puan)

Not: İhtiyaç ve taşıt kredileri bireysel krediler olarak raporlanmaktadır.
Kaynak: KKB (Son Veri 04.16)

Grafik III.1.15İhtiyaç Kredisi Büyüme Eğilimi
(Yıllık Yüzde Değişim)

Kaynak: KKB (Son Veri 04.16)

Grafik III.1.16Yeni İhtiyaç Kredileri
(Ortalama Risk Grubu, Yüzde)Anket ile Ekonomik Görünüm
(Yüzde)

Not: Ortalama Risk Grubu ve Olasılık Temerütü serileri KKB'den gelen verilerin ağırlıklı ortalamaları ile elde edilmiştir. İşsizlik oranı mevsimsel etkilerden ve dönem ortalamasından arındırılmıştır, ve en son veri 02.16'ya aittir. Kredi Eğilim Anketi'nde son veri 03.16 olup 2016 yılı ikinci çeyrek verisi beklentileri göstermektedir ve seri iki grafikte de sağ panel sağ eksenine göre çizilmiştir ve nötr seviye yatay kesikli sıfır hattı ile gösterilmiştir.
Kaynak: TCMB, KKB, TÜİK

İhtiyaç kredileri büyümelerinde süregelen ivme kaybında, alınan makroihtiyati tedbirlerin yanı sıra, bankaların kredi riskine yönelik endişelerinin de rol oynadığı görülmektedir. Banka Kredi Eğilim Anketi, 2016 yılının ilk çeyreğinde bankaların kredi riskine standartları sıkılaştırarak ve faiz oranlarını artırarak tepki verdiklerini ortaya koymaktadır. Faizlerin genel seviyesinin, seçim sonrası kısa süreli gevşemenin dışında, görece yüksek seyretmesinin de talebi caydırmış olabileceği değerlendirilmektedir (Grafik III.1.13). Zira Kredi Kayıt Bürosu (KKB) verilerine göre, bireysel kredisi başvurusu yapanların ortalama Bireysel Kredi Notlarının (BKN) faizlerin yükseldiği 2015 yılının ilk çeyreğinden itibaren düştüğü, faizlerin ve kredi mevduat faiz farklarının nispeten sabit seyrettiği son çeyrekte ise tekrar yükselişe geçtiği görülmektedir. Yüksek BKN'li bireylerin faizlerdeki bu yatay seyir ile taleplerini kısıtlı bir düzeyde artırdıkları düşünülmektedir (Grafik III.1.14).

Makroekonomik gelişmelerden bağımsız olarak oldukça düşük seviyelerde seyreden konut kredilerinde arz yönlü bir baskının olmadığı değerlendirilmektedir. Kredi eğilim anketinin sonuçları da bu değerlendirmeyi destekler niteliktedir. İhtiyaç kredisi büyümesi gerek uzun dönem ortalamasının gerekse geçtiğimiz yılın çok altında seyretmektedir (Grafik III.1.15).

Bireysel krediler, firma kredilerine oranla ekonomik gelişmelere daha hızlı bir şekilde cevap vermektedir. 2016 yılı birinci çeyreğinde hanehalkı güven endeksinde görülen düşüş kredi büyümesindeki yavaşlamanın sürmesine neden olabilir. 31 Mart 2016'da yürürlüğe girerek bankaların bireysel krediler için ayırmak durumunda olduğu sermaye miktarını azaltan yeni risk ağırlıkları düzenlemesi söz konusu yavaşlamanın hız kaybetmesini sağlayabilecek bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Banka Kredi Eğilim Anketi'nin verilerine göre ihtiyaç kredi başvurularına uygulanan standartlar nötr seviyeyi gösteren sıfır hattı altına inmiş, yani standartlar 2015 yılı ikinci çeyreğinden itibaren görülen sınırlı genişlemeyi son çeyrekte tersine çevirmiştir (Grafik III.1.16). Bu noktada BKN kısıtlımlarında yeni açılan kredi verileri yeni kullanılan kredilerin riskliliği hakkında ışık tutmaktadır. Grafik III.1.16 sol panelde görüleceği üzere bankaların kredi başvurularına uyguladıkları standartların gevşemesini takiben (sıfır üstü değerler) temsili yeni kredi kullanıcısı daha yüksek bir risk notuna sahip olan bir üst gruba

kaymıştır. Buna bağlı olarak yeni kredilerde beklenen temerrüt oranları artmıştır. Bireysel kredi standartlarının geçtiğimiz çeyrekte tekrar sıkılaşmaya başlaması yani bireysel kredilerin daha ihtiyatlı kullanılacak olması ile bu iki serinin bir sonraki dönemde azalması; ortalama kullanıcının ait olduğu risk grubunun daha düşük bir gruba inmesi ve beklenen temerrüt oranlarının düşmesi ön görülmektedir.

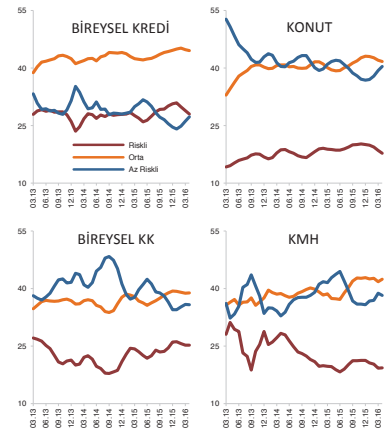
Kredilerin temerrüde düşmesinde sadece kullanım yapılan grubun nitelikleri değil, aynı zamanda genel makroekonomik görünüm de etkili olmaktadır. Bu bağlamda işsizlik oranı hem ekonomik gelişmelerin güncel bir temsilcisi olarak, hem de TGA oranlarını öncüleme gücü itibarıyla önemli bir göstergedir. İşsizlik oranı ile Kredi Eğilim Anketi genellikle ters orantılı bir ilişki sergilemekte, ekonominin yavaşladığı dönemlerde standartlar sıkılaşmaktadır. Şubat döneminde gözlenen istihdam verileri 2016 yılı ilk çeyreği için standartlarda gözlenen sıkılaşmanın önümüzdeki dönemde devam etmeyeceğine işaret etmektedir (Grafik III.1.16).

Standartlardaki gelişmelerin kredi riskine yansımalarını değerlendirebilmek için yeni kredi kullanıcılarının ileriye dönük borçlanma eğilimlerini 1 (düşük riskli grup) ve 64 (yüksek riskli grup) puan arasında raporlayan bir diğer skor bazlı KKB risk ölçütü Bireysel Borçluluk Endeksi'nden (BBE) faydalanılabilir. 2015 yılı son çeyreğinde gevşek seyreden standartların bir sonucu olarak tüm kredi kalemlerinde BKN-BBE matrisine göre az riskli olan tüketicilerin toplamdaki paylarının azaldığı, bir başka deyişle kredi ortalama riskliliğinin arttığı gözlenmiştir (Grafik III.1.17). Yeni yılda bankaların sıkılaşmaya başlayan standartları ile uyumlu olarak her kalem için başvuruda bulunanların ortalama BKN'ye yaklaştığı ve yeni açılan kredilerde yüksek riskli kesimin payının azaldığı görülmektedir (Grafik III.1.14 ve Grafik III.1.17).

Bu noktada yeni kredilendirilen gruplar arasında görülen bu risk kaymasının arkasında yatan dağılımsal değişimi ve bu değişimin kalıcılığını değerlendirmek önem kazanmaktadır. BBE'ne göre 2015 yıl sonunda, ortalamada artan riskin sebebi 64 risk grubu arasından sadece en düşük riske sahip üç grubun yeni açılan kredilerdeki payının 2015 yılı ikinci çeyreğinden itibaren azalmasıdır (Grafik III.1.18). Buldukları grup itibarı ile ödeme güçlerini aşan bir borçlanma eğiliminde veya borç yükü altında

Grafik III.1.17

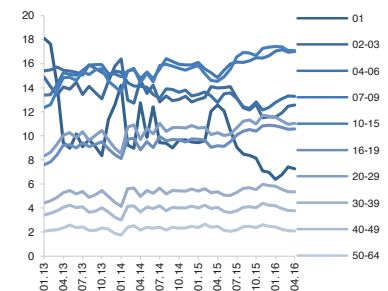
Yeni Kredilerde Bireysel Kredi Notu ve Borçluluk Endeksi Matrisi (Yüzde)

Not: Matris ihtiyaç ve taşıt kredilerini bireysel krediler olarak raporlamaktadır.
Kaynak: KKB (Son Veri: 04.16)

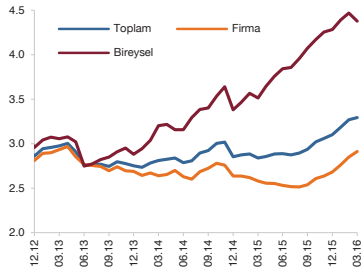
Grafik III.1.18

Yeni Açılan Bireysel Kredilerin BBE Dağılımı (Yüzde)

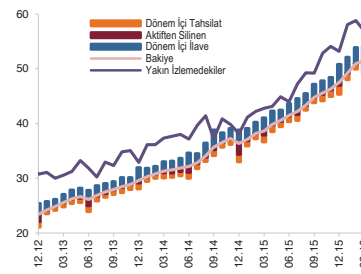
Not: Grafikte ihtiyaç ve taşıt kredilerini birlikte raporlanmıştır.
Kaynak: KKB (Son Veri: 04.16)

Grafik III.1.19
Kredi Türüne Göre TGA Oranları
(Yüzdeler)

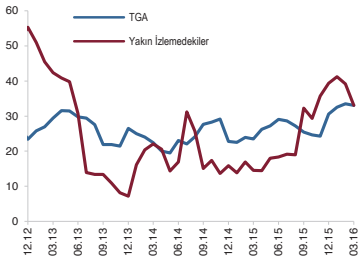
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.20
TGA Brüt Tutarları
(Milyar TL)

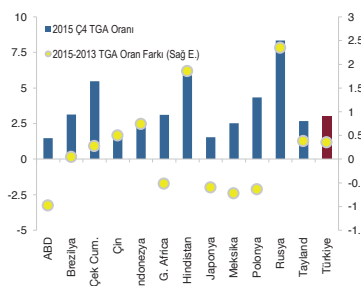
Not: Yakın izlemelik krediler borçlunun kredibilitesinde veya ödeme gücünde şüphe oluşan veya borç ödemesi 30 ila 90 gün geciken kredilerdir.
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.21
TGA ve Yakın İzlemelik Kredilerin Büyümesi
(Yüzdeler, Yüzdeler Puanı)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.22
TGA Oranlarının ve TGA Oranı Farklarının Gelişimi
(Yüzdeler, Yüzdeler Puanı)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

olmayan bu şahısların yüksek finansman maliyetleri karşısında geçici bir eğilim ile kredi taleplerini kısip tüketim ihtiyaçlarını kendi finansman olanakları ile karşılamayı tercih etmiş olmaları kuvvetle muhtemeldir. Keza 2016 yılı itibarıyla durağanlaşan kredi-mevduat faiz farkı ile bu grubun yeni kredilerdeki paylarının toparlandığı gözlenmiştir.

III.1.3. Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Toplam TGA oranı 2015 yılının son çeyreğinden itibaren artış göstermektedir. Bunda aynı dönemde artış gösteren firma kredilerleri TGA oranı etkili olmuştur. En son dönemde görülen yatay hareket kısmen bireysel ve mikro KOBİ TGA portföylerinden silinen aktiflerden kaynaklanmıştır (Grafik III.1.19 ve Grafik III.1.20). Genel olarak, yakın izlemedeki krediler takip eden dönemdeki TGA oranı için öncü bir gösterge olarak değerlendirilebilir. 2015 yılı Eylül ayından itibaren yakın izlemedeki kredilerin büyümesinde gerçekleşen yükseliş TGA oranlarındaki artışı öncülemiştir. Yakın izlemedeki kredilerin son dönemde gösterdiği düşüş ise TGA bakiyelerinde gözlenen artışın önümüzdeki dönemde yavaşlayacağına işaret etmektedir (Grafik III.1.21). Gelişmekte olan ülkelere kıyasla 2015 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla ülkemiz bankacılık sektörü toplam TGA oranının düşük seviyede olduğu görülmektedir (Grafik III.1.22).

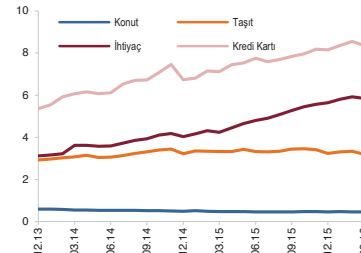
Firmaların temerrüde düşme olasılıkları dönem içindeki karlılıkları ve hâlihazırda var olan kaldıraç oranlarıyla bağlantılıdır. Karlılığı artan ve az kaldıraç kullanan şirketler kredi ödemelerini daha rahat yapacağı gibi ihtiyaç halinde kolaylıkla yeni kredi bulabileceklerdir. 2015 yılında Bölüm II.1 de gösterildiği üzere BIST firmalarının kaldıraç oranlarında artış, 2016 yılı Ocak ayında yayımlanan Enflasyon Raporu'nda dile getirildiği üzere şirket karlılıklarında düşüş gözlenmiştir. Bu durum firmaların temerrüt riskini yükseltip, toplam firma TGA oranlarını arttırıcı yönde etkide bulunabilir. Bu olası etkiyi hafifletebilecek iki etmen göz önünde bulundurulmalıdır. İlk etmen, firmaların kullandıkları kredilerin çoğunlukla uzun vadeli olması ve kredi havuzunun çoğunun TGA olasılıkları düşük olan büyük firmalar tarafından kullanılmasıdır. İkinci etmenin ise, 2015 yılında iç talep göstergeleri yavaşlama eğiliminde iken, 2016 yılı için bu göstergelere dair beklentilerin daha olumlu seyretmesi ve dolayısıyla firmaların ödeme gücünün iyileşmesi olduğu değerlendirilmektedir.

Bireysel kredilerden ihtiyaç kredileri ve kredi kartında TGA oranlarındaki artış eğilimi devam etmektedir. Son iki ayda görülen düşüş ise bu dönemde yapılan aktiftan silinmelerle ilişkilidir (Grafik III.1.23). Bireysel kredi TGA oranlarında görülen artışta özellikle ihtiyaç kredilerinden gelen TGA'ların önem kazandığı tespit edilmiştir. Kredi kartı TGA oranlarının toplam bireysel TGA oranına olan katkısının ise son dönemde arttığı görülmektedir (Grafik III.1.24). İhtiyaç kredilerinin toplam TGA oranına yaptığı bu katkılar kredilerin kullanıldıktan hemen bir sonraki dönemden itibaren TGA'ya düşme oranlarının incelendiği yaşlandırma analizinde de görülmektedir. İhtiyaç kredilerinin 2015 yılı ilk iki çeyreğindeki TGA'ya dönüşüm performansı genel anlamda 2014 yılına benzer şekilde gerçekleşmiştir (Grafik III.1.25).

Son dönemde kredi kartı bakiyelerindeki artış hızı Grafik III.1.26'da görüldüğü üzere istikrarlı bir şekilde büyümeye devam etmektedir. Kredi kartlarının artan TGA oranı büyümesine verdiği katkı ve kabul oranlarında yaşanan toparlanma (Grafik III.1.27) ile birlikte temsili başvuruların ortalama BKN değerlerinin altında seyretmesi kredi kartlarının performansının yakından takibini gerektirmektedir. Öte yandan taksitli kredi kartı bakiyesi oranının büyümeye başlaması ile kredi kartı kullanıcılarının daha uzun vadeye yaydıkları borçlarını ödemeleri TGA oranlarına katkıyı azaltabilecektir (Grafik III.1.26).

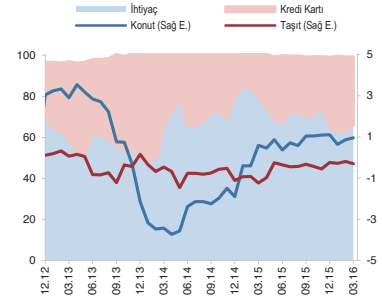
Grafik III.1.16'da görüldüğü üzere mevsimsel etkilerden arındırılmış olan işsizlik oranı son dönemlerde ortalamanın üzerinde seyretmektedir. Diğer taraftan sene başından itibaren geçerli olan asgari ücret artışı ile harcamaların ve kredi talebinin sadece asgari ücret grubu için değil diğer gelir gruplarını için de artması beklenmektedir. Ücretlerdeki yükseliş kredi talebinin artmasına neden olurken, bireylerin ödeme gücünün artmasını sağlayabilecektir.

Grafik III.1.23
Bireysel Kredi TGA Oranları
(Yüzde)

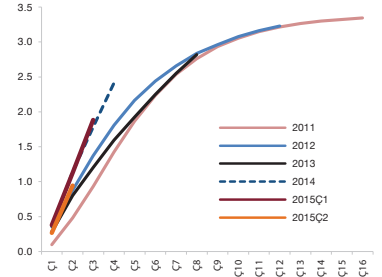
Not: Brezilya, Çin ve Japonya için üçüncü çeyrek verileri, diğer ülkeler için dördüncü çeyrek verileri raporlanmıştır. Farklı Çin için 2013 yılı üzerinden, diğer ülkeler için raporlanan son veri ve iki yıl öncesine tekabül eden çeyrek üzerinden hesaplanmıştır.
Kaynak: IMF Financial Soundness Indicators

Grafik III.1.24
Bireysel Kredi TGA Oranı Büyümesine Katkılar
(Yüzde)

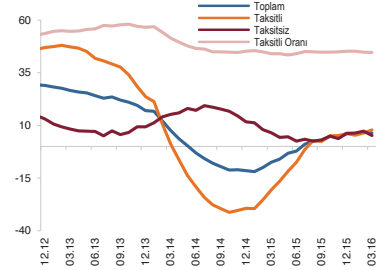
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.25
İhtiyaç Kredileri Yaşlandırma Analizi
(Yüzde)

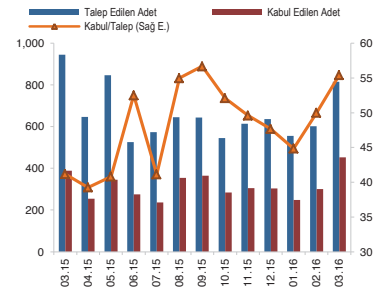
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.26
Bireysel Kredi Kartı Bakiyelerinin Gelişimi
(Yıllık Yüzde Değişim)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.1.27
Bireysel Kredi Kartı Adet Bazında Kabul Oranları
(Bin, Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Kutu
III.1.1

Bireysel Kredilerde Makroihtiyati Politikalar

Finans sektörünün aracılık görevini ne derecede verimli bir şekilde yerine getirebildiğinin önemli bir göstergesi kredi büyümesidir. Ancak bireylerin ve firmaların ödeme gücünün ötesinde gelişen kredi büyümesi finansal istikrarsızlığa yol açabilmektedir. Finansal sektörde yaşanan gelişmeler sektörün aracılık faaliyetleri vasıtasıyla reel ekonomi üzerinde etki gösterebilmektedir. Dolayısıyla ödeme gücünü aşan bir borçluluk yükü oluşturmayan, sağlıklı bir kredi büyüme oranının yakalanabilmesi hem finansal sektörün hem de reel ekonominin istikrarlı bir biçimde büyümesi için gereklidir.

Finansal istikrarın sağlanması ve sürdürülmesi için ülkemizde özellikle 2008 yılından itibaren bireysel kredilere yönelik bir dizi makroihtiyati önlemler alınmıştır. Bu önlemlerin bireyleri tasarrufa yönlendirdiği, borçluluk oranı ve kredi vadelerini düzenleyerek bireylerin kredi talebini ve kullanımını azalttığı değerlendirilmektedir. Ayrıca kredi risk ağırlıklarına yönelik düzenlemeler bankacılık sektörünün genelini etkilemiştir. Söz konusu makroihtiyati tedbirlerin kapsamı ve kredi segmentleri üzerindeki etkileri 2014 yılı Kasım ayı Finansal İstikrar Raporu'nda detaylı bir şekilde işlenmiştir. Bu kutuda kredi kartlarının taksit süreleri, asgari ödemeleri ve limitlerinin belirlenmesi; ihtiyaç ve taşıt kredilerinin vadeleri; ve taşıt kredilerinin kredi-değer oranları ile ilgili makroihtiyati politikaların bireysel kredi kullanımı ve vadeleri üzerindeki etkileri Kredi Kayıt Bürosu (KKB) tarafından derlenen detaylı bir veri seti kullanılarak incelenmektedir.¹

2013 yılından itibaren kredi kartları asgari ödeme oranları artırılmış, limitleri gelir ile ilişkilendirilmiş (08.10.2013) ve taksitlendirme süresi kısıtlanmıştır (01.02.2014).² Kullanıcılar için pahalı bir kredi aracı olan kredi kartları, bankaların genel karşılıkları kapsamına alınması ve risk ağırlıklarının artırılması ile bankalar için de alternatif maliyeti yüksek bir varlık haline getirilmiştir. Arz ve talep tarafından işleyen bu düzenlemeler ile kredi kartının kredi aracı olmaktan çıkarılıp sadece ödeme aracı olarak kullanılması hedeflenmiştir. Kredi kartlarına uygulanan azami faiz oranları 2006 yılından itibaren TCMB tarafından belirlenmektedir. Dolayısıyla adı geçen makroihtiyati politikaların yansımalarını fiyatlama kanalından ziyade kullanım kanalında gözlemlemek mümkündür. KKB tarafından yeni başvuru sayısı ve yeni açılan kredilerle ilgili kullanım detayları bireylerin risklilik düzeyleri ile ters orantılı olan Bireysel Kredi Notlarına (BKN) göre raporlanmış ve bu kutuda bankacılık sisteminde kabul gören BKN gruplarıyla analiz edilmiştir.

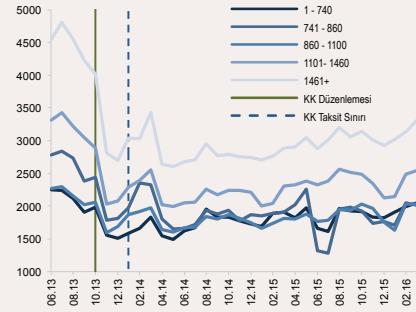
Düzenlemeleri takip eden dönemde yeni açılan bireysel kredi kartları ortalama limitlerinin hızla azalarak bu düşük seviyelerde sabit kaldığı, yeni kredi kartı başvuru sayısının da istikrarlı bir şekilde düştüğü görülmüştür (Grafik III.1.1.1 ve Grafik III.1.1.2). Sınırlanan taksit sayısı ve gelire ilişkilendirilerek azalan limitler sayesinde tüketicilerin kredi ihtiyaçlarını kredi kartları yerine diğer kredi kanalları ile karşıladıkları değerlendirilmektedir. Başvuru adedi ve ortalama limitlerin tüm BKN grupları için düşmesi alınan tedbirlerin kredi kartından caydırıcı etkisinin tüm tüketici gruplarına aksettildiğini göstermektedir.

¹ Detaylı bilgiler için bakınız Finansal İstikrar Raporu-Kasım 2014, Sayı 19 Özel Konu IV.1 'Türkiye'de Tüketici Kredilerine Yönelik Makro İhtiyati Politikalar,' s.51-60 ve Finansal İstikrar Raporu-Kasım 2014, Sayı 19 Özel Konu IV.2 'Türkiye'de Tüketici Kredilerine Yönelik Makro İhtiyati Politikaların Etki Analizi,' s.61-73.

² Bu tarihi takiben birkaç belirli kalem için taksit sayıları yeniden düzenlenmiş olup bu kutuda 31.12.2013 tarihli yönetmelik üzerinde durulmuştur.

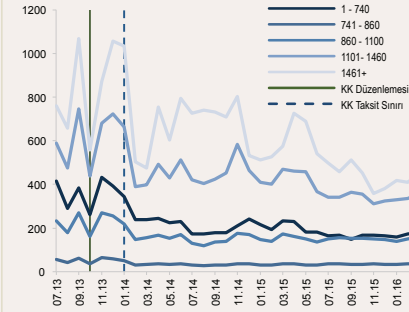
Grafik III.1.1.1

BKN'ye Göre Yeni Kredi Kartlarında Ortalama Limit (TL)

Grafik III.1.1.2

BKN'ye Göre Yeni Kredi Kartı Başvurusu (Bin Kişi)

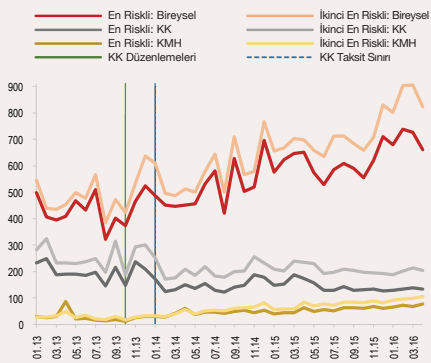

Not: Bireysel Kredi Notu 1 ve 1900 arasında bir değer alır, artan not azalan risklilik göstergesidir. 31.12.2013 tarihli yönetmelikte yer alan kredi kartı taksit sınırı 01.02.2014 tarihinde yürürlüğe girmiş olduğunu gösterecek şekilde resmedilmiştir.
Kaynak: KKB.

BKN değerlerini destekleyici bir veri seti olan Bireysel Borçluluk Endeksi (BBE) ise bireylerin ileriye dönük borçlanma eğilimlerini değerlendirerek orta vadede ödeme sıkıntısı yaşayabilecek kullanıcıları tespit etmeyi hedefleyen skor bazlı bir endekstir. 64 puanlık bir aralık üzerinde artan risklilik seviyesi ile yükselen endeks değerleri 10 ana grup halinde raporlanmaktadır. Kredi kartına yönelik tedbirleri takiben, endeksin en yüksek borçluluk riski taşıyan (birinci ve ikinci yüzde yirmilik kısım) gruplarının kredi kartı başvuruları azalmış, bireysel kredi başvuruları ise artmıştır (Grafik III.1.1.3). Bu durum, makroihtiyati politikalar ile yüksek risk grubundaki bireylerin kredi ihtiyaçlarını kredi kartları ile karşılamak yerine diğer kredi araçlarına yöneldiklerini göstermektedir. Diğer taraftan, aynı dönemde bu gruplar için KMH başvurularının artmış olması finansal istikrar açısından dikkat çekici bir gelişmedir. 2013 yılı Mayıs ayında KMH faizlerine uygulanmaya başlanan azami akdi ve gecikme faizi sınırları KMH kullanıcılarının faiz maliyetlerini sınırlamıştır.

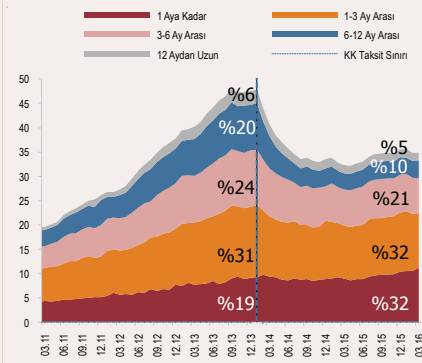
Söz konusu tedbirleri takiben taksitli kredi kartı bakiyesi yıllık büyüme oranları azalmış, taksitli bakiyenin toplam bakiyeye oranı yatay bir seyir izlemeye başlamıştır (Ana Metin Grafik III.1.26). Bireylerin kredi kartı harcama eğilimlerinde görülen bu değişikliğin sadece taksitli-taksitsiz harcama kırımında bir kaymadan ibaret olmadığını, tüketicilerin taksit sayıları kırımında düşük taksit sayılarına yönelme eğiliminde olduklarının da altı özellikle çizilmelidir. Azami taksit sınırının yürürlüğe girmesi ile taksit sayısı tercihleri sınırın üzerinde kalan tüketicilerin üst sınırın hemen altında yoğunlaşması beklenir. Dolayısıyla uygulama değişikliğinden önce 9 ay sınırı üzerinde olan kullanım tercihlerinin 6-9 ay arası vadelere doğru güncellenmesi beklenmektedir. Fakat taksit sayısı kırımında özellikle uygulamaların hedef aldığı 9 aydan uzun vadeli harcamaları tercih eden tüketicilerin yeni kullanımlarını 9 ayın hemen altına çekmek yerine kredi kartı kullanım alışkanlıklarını değiştirdikleri ve daha kısa taksit dönemlerini tercih ettikleri gözlenmektedir (Grafik III.1.1.4).

Grafik III.1.1.3
Riskli BBE Kredi Başvuru Sayısı
(Bin Kişi)

Not: KK düzenlemeleri kredi kartı asgari ödemelerini limite, kredi kartı limitlerini gelire ilişkilendirerek kısıtlamış, KK taksit sınırı ise taksitlendirme sürelerini 9 ay ile sınırlandırmıştır. BBE 1 ile 64 arasında bir not almaktadır, en riskli grup 20-64 notları arasındaki ortalama başvuru sayılarının yüzde 24'ünü temsil eden grubu, ikinci en riskli grup ise 10-19 notları arasında başvuruların yaklaşık yüzde 21'ini temsil eden grubu resmetmektedir. BBE ihtiyaç ve taşıt kredilerini birlikte raporlamaktadır. 31.12.2013 tarihli yönetmelikte yer alan kredi kartı taksit sınırı 01.02.2014 tarihinde yürürlüğe girmiş olduğunu gösterecek şekilde resmedilmiştir.
Kaynak: KKB, BDDK.

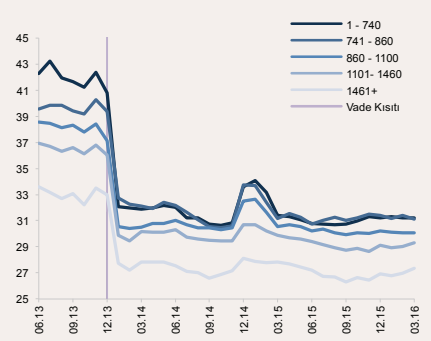
Grafik III.1.1.4
Kredi Kartı Taksit Süreleri
(Ay)

Not: Bir aya kadar olan süre taksitsiz satışları temsil etmektedir. 31.12.2013 tarihli yönetmelikte yer alan kredi kartı taksit sınırı 01.02.2014 tarihinde yürürlüğe girmiş olduğunu gösterecek şekilde resmedilmiştir.
Kaynak: TCMB.

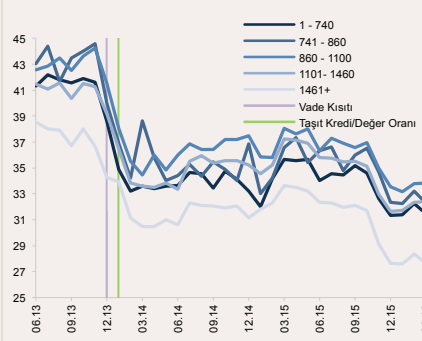
Kredi kartları taksit sayısı sınırlandırılmasının bir benzeri de konut dışı tüketici kredileri için getirilen vade kısıtlaması ile hayata geçmiştir. İhtiyaç kredileri 36 ay, taşıt kredileri ise 48 ay vade ile sınırlandırılmıştır (31.12.2013). Taşıt kredileri ayrıca 2014 yılı Şubat ayı itibarıyla kredi değer oranı kısıtlamalarına da tabi tutulmaya başlamış, 50.000 TL sınırına kadar olan meblağlar yüzde 70, var ise bu sınırın üstünde kalan kısımlar ise yüzde 50 kredi-değer oranı ile sınırlandırılmıştır.

Grafik III.1.1.5
BKN'lere Göre İhtiyaç Kredisi Ortalama Vadeleri
(Ay)

Not: Vade Kısıtı ihtiyaç kredilerini en fazla 36 ay, taşıt kredilerini ise 48 ay ile sınırlandırmıştır. Taşıt kredi/değer oranı vade kısıtının yürürlüğe girdiği 31.12.2013 tarihinde duyurulmuş, fakat 01.02.2014 tarihinde yürürlüğe girmiş olduğunu gösterecek şekilde resmedilmiştir. BKN 1 ile 1900 arasında bir not olup gruplar KKB'nin tahmin gücü yüksek programının sunduğu gruplar üzerinden oluşturulmuştur.
Kaynak: KKB, BDDK

Grafik III.1.1.6
BKN'lere Göre Taşıt Kredisi Ortalama Vadeleri
(Ay)

Finans literatürüne göre firmalar kredi finansmanı ile gerçekleştirecekleri yatırımları için projenin artan riskliliği ile orantılı olarak artan vadeleri tercih etmektedir.¹ Benzer bir çıkarımı bireyler için

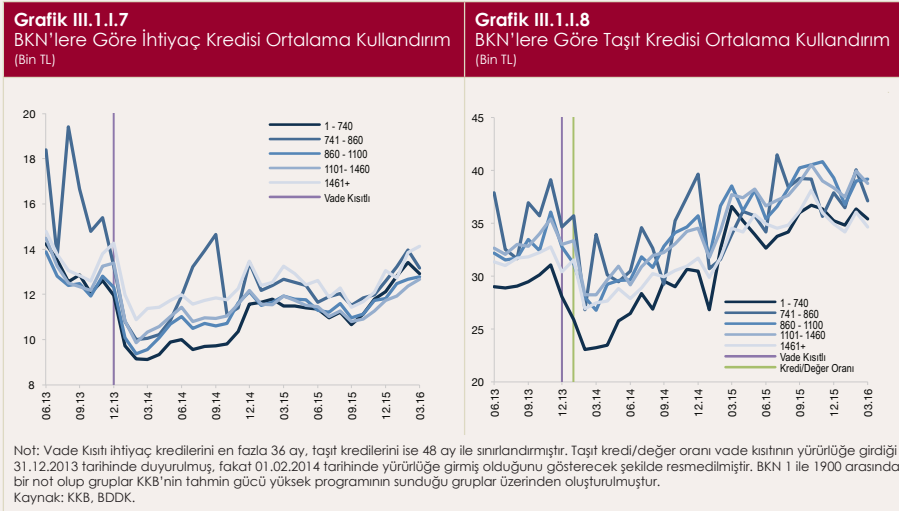
¹ Flannery (1986)'nin çalışmasına göre bunun sebebi firmaların yüksek riskli uzun dönem projeleri için ihtiyaç halinde yeni kaynaklar bulmakta veya yeniden yapılandırılarda zorlanacaklarını bilmeleri ve yüksek faiz oranlarına rağmen uzun vadeyi tercih etmeleridir. Düşük riskli yatırımların yeniden yapılandırılması ise kısa vadede daha olası olduğundan bu yatırımlar için kısa vadeli krediler tercih edilir. Bu sav birçok ampirik çalışma ile desteklenmiş olsa da Diamond (1991) teorik bir çalışmada hem yüksek hem de düşük riskli firmaların kısa, orta riskli firmaların ise uzun vadede borçlanmayı tercih ettiğini ve risklilik ile vade arasındaki ilişkinin lineer olmadığını savunmaktadır. Grafik III.1.1.5 görüleceği üzere ihtiyaç kredilerinde gözlemlenen vade yapısı Flannery'nin (1986) çalışması ile örtüşmektedir.

de yapmak mümkündür. Sabit bir kredi bakiyesi için vade kısaltıkça aylık ödemeler artacağından ödeme gücü düşük olan bireylerin daha yüksek ödeme imkânlarına sahip tüketicilere nazaran daha uzun vadeleri tercih etmesi beklenir. Dolayısıyla bireysel kredilerde düşük ödeme gücü ve BKN ile (artan risklilikle) vade tercihleri ters orantılı olarak uzar.

İhtiyaç kredilerinde beklentilere uygun olarak gerek vade kısıtı politikasından önce, gerek sonra ortalama kredi vadeleri BKN gruplarının artan riskliliği ile birlikte artmaktadır. Başka bir deyişle en yüksek riskli grubun en uzun, en düşük riskli grubun ise en kısa ortalama vadeye sahip olduğu görülmektedir (Grafik III.1.1.5). Vade kısıtı uygulamasıyla ortalama vadeler sadece vade kısıtının üzerinde olan gruplar için değil tüm risk grupları için azalmıştır. Bu itibarla gruplar risk sıralamaları ile doğru orantılı olarak artan vade sıralamasındaki yerlerini korumuştur. Taşit kredilerinde de vade ve kredi-değer oranı kısıtlarının uygulanmaya başlaması ile vadeler benzer şekilde kısaltılmıştır (Grafik III.1.1.6).

Vade kısıtının, görece daha riskli olduğu değerlendirilen en düşük BKN grubunu en yüksek oranda, en yüksek BKN grubundaki kullanıcıları ise en düşük oranda etkilemiş olması uygulanan politikanın başarısını farklı bir yönden de desteklemektedir.

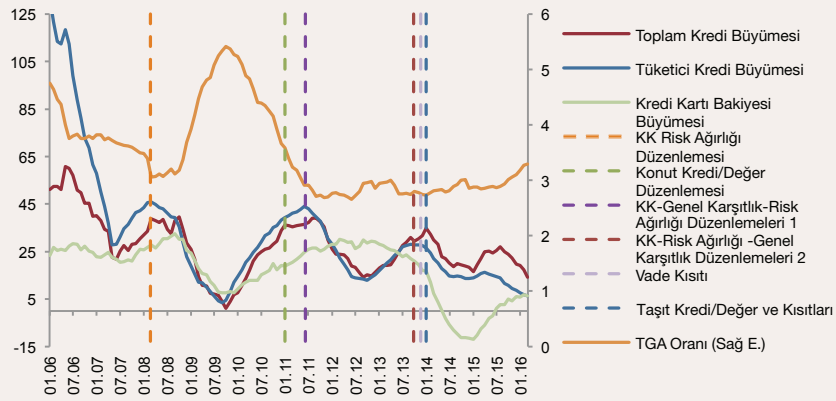
İhtiyaç kredilerine getirilen vade kısıtı sadece vadeyi değil, ortalama kullandırımı da etkilemiştir. Yüksek risk gruplarının kredi kullandırmalarındaki azalış düşük risk gruplarına göre daha keskin gerçekleşmiştir (Grafik III.1.1.7). Bu sayede en riskli gruba ait ve kısalan vadelerle birlikte artan aylık ödemeleri karşılayamayacak duruma düşen tüketicilerin yüksek tutarlı kullanımlarının önüne geçilmiştir. Vade kısıtı, uygulamayı takip eden dönemde ortalama kullandırımın genel olarak ılımlı bir artış seyri izlemesini sağlamıştır. Diğer taraftan benzer bir eğilim çoğunlukla döviz üzerinden fiyatlanan taşıtlar için kullanılan banka kredilerinde kur etkisinin de tesiriyle görülmektedir (Grafik III.1.1.8).

Sonuç olarak, alınan makroihtiyati tedbirler tüketici kredi büyümesini ılımlı düzeylerde tutmakta etkili olmuştur. 2008 küresel finansal kriz öncesinde toplam kredi büyümesinin çok üzerinde seyreden tüketici kredi büyümesi finansal kriz döneminde toplam kredi büyümesine yakınsamıştır (Grafik III.1.1.9). Bunu takip eden dönemlerde uygulamaya konulan makroihtiyati politikaların sayesinde tüketici kredisi büyümesi toplam kredi ile eşit veya çoğunlukla altında bir büyüme oranı takip etmeye başlamıştır. Ayrıca özellikle 2014 yılından itibaren ticari kredi büyümesinin altında bir seyir izlemiştir.

Kredi büyümesinin yavaşladığı dönemlerde TGA oranları artış gösterebilmektedir. Diğer taraftan 2011 yılından itibaren kredi büyümesinde görülen yavaşlamaya TGA oranları geçmişte olduğu gibi keskin ve zıt yönlü bir tepki vermemiştir. Makroihtiyati tedbirler bireyleri tasarrufa yönlendirmekle kalmamış, aynı zamanda tüm tüketici kredi kalemlerinde yeni verilen kredilerin kalitesini yükseltmiştir (Ana Metin Grafik III.1.14). Diğer bir deyişle, artan TGA oranlarının ılımlı bir seyir izlemesine katkıda bulunmuştur.

Grafik III.1.1.9
Makroihtiyati Düzenlemelerin Yıllık Kredi Büyümesine ve TGA Oranına Etkisi
(Yüzde)

Not: Kredi kartları ve konut kredileri ile ilgili diğer düzenlemelerin detayları Finansal İstikrar Raporu, Sayı 19, Özel Konu IV.1'de işlenmiştir. Taahhüt kredi/değer oranı ve kredi kartı taksit kısıtları 01.02.2014 tarihinde yürürlüğe girmiş olduklarını gösterecek şekilde resmedilmiştir. Kaynak: BDDK.

Kaynakça

Flannery, M.J. (1986). 'Asymmetric Information and Risky Debt Maturity Choice,' *Journal of Finance*, Sayı 41, s.19-37.

Diamond, D.W. (1991). 'Debt Maturity Structure and Liquidity Risk,' *Quarterly Journal of Economics*, Sayı 106, s.709-738.

Finansal İstikrar Raporu-Kasım 2014, Sayı 19 Özel Konu IV.1 'Türkiye'de Tüketici Kredilerine Yönelik Makro İhtiyati Politikalar,' s.51-60.

Finansal İstikrar Raporu-Kasım 2014, Sayı 19 Özel Konu IV.2 'Türkiye'de Tüketici Kredilerine Yönelik Makro İhtiyati Politikaların Etki Analizi,' s.61-73.

Ekonomiye ilişkin etkili politika kararlarının oluşturulabilmesi için iyi veri tabanının olması gerekmektedir. Finansal kriz sonrası yaşananlar daha ayrıntılı bir veri setinin önemini ortaya koymuştur. Özellikle Avrupa Birliği'nde veri çalışmaları oldukça önemli hale gelmiştir. Bu durum iki nedenden kaynaklanmaktadır. i) Euro bölgesindeki farklı ülkelerde, bireysel şirketler ve hanehalkları gibi sektörler ekonomik şoklara karşı çok farklı hareket etmişlerdir. ii) Avrupa Merkez Bankası (ECB) ve Avrupa Merkez Bankaları finans sektörünün denetlenmesi ve gözetimi alanında yeni önlemler almıştır. Stress testlerinin uygulanması, makro ve mikroihiyati tedbir politikaları bunların önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Ancak, yeni önlemlerin yeni araçlar ve bilgilerle desteklenmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Bu kapsamda, ECB 2011 yılında Euro bölgesi ve Euro bölgesi dışı AB üyeleri Merkez Bankaları ile büyük, detaylı ve birleştirilmiş kredi ve kredi riski veri setinin toplanması için çalışmalara başlamıştır. Risk merkezi bulunan ve bulunmayan ülke Merkez Bankaları'nın projeye katılması öngörülmüştür. 24 Şubat 2014 tarihinde Avrupa Merkez Bankası'nın ECB/2014/6 sayılı kararıyla, yeni oluşturulacak risk veri seti projesi, "Analitik Kredi Veri Seti" (Analytical Credit Dataset-AnaCredit) kabul edilmiştir. Projenin, Merkez Bankası para politikaları ve operasyonları, risk yönetimi, finansal istikrar, araştırma ve istatistiki alanlarındaki çalışmalara destek sağlayacağı düşünülmektedir.

AnaCredit Projesi Neyi Öngörüyor?

- Mevcut ECB veri tabanı AB kapsamında karşılaştırılabilir bir veri tabanı ihtiyacını karşılayamamaktadır.
- AnaCredit ile uyumlaştırılmış yeni kavramlar ve tanımlar ortaya konmaktadır.
- İşletmelere yönelik detaylı bilgi toplanacaktır. Özellikle, farklı sektörleri değerlendirmek amacıyla küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin verileri de kapsanacaktır.
- Sorunlu ve batık kredilere ilişkin ayrıntılı veri setini içerecektir.
- Bölgeler bazında risk analizine olanak sağlayacaktır.
- Firmaların sınır ötesi işlemlerini de kapsayan toplulaştırılmış borç bilgilerinin oluşturulması sağlanacaktır.
- Denetim otoritelerinin bireysel firmaların kredi değerliliğini ölçmesi kolaylaşacaktır.
- Kredi riskine ilişkin sektörel ve bölgesel geniş veri tabanıyla sistemik riskin değerlendirilmesine imkan sağlayacaktır.

AnaCredit Projesinin Aşamaları

Tablo III.1.II.1'de görüldüğü üzere projenin üç aşamada tamamlanması planlanmaktadır.

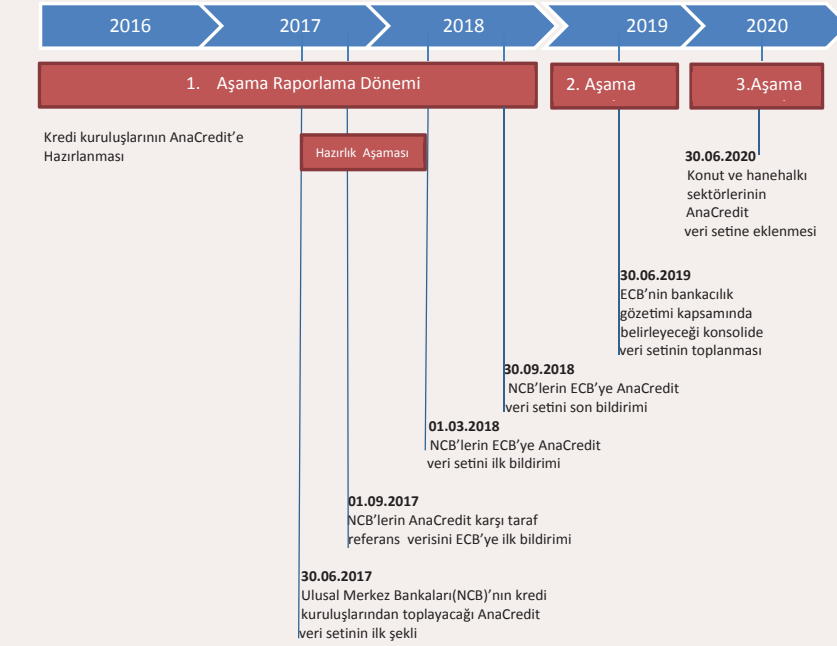
İlk adımda, AB Merkez Bankalarının kredi veri tabanına ilişkin ulusal "Risk Merkezlerini" oluşturmaları ya da varsa revize etmeleri beklenmektedir.

Mevcut durumda, Almanya Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Fransa, İspanya, İtalya, Portekiz ve Romanya dahil dokuz Avrupa ülkesinde Merkez Bankaları bünyesinde Risk Merkezi bulunmaktadır. ECB, Aralık 2015 tarihinde, raporlama yapılacak "Geçici Veri Seti" listesini tamamlamış olup, değerlendirilmek üzere kamuoyunun ve Merkez Bankaları'nın görüşüne sunmuştur. Nihai veri setinin ise 2016 yılının Aralık ayı itibarıyla tamamlanması beklenmektedir. Diğer taraftan, Euro bölgesi üyesi 19 Merkez Bankası'nın zorunlu olarak, Euro alanı dışında kalan diğer dokuz Merkez Bankası'nın ise "gönüllülük prensibi" ilkesiyle kendilerine raporlama yapacak bankalara ve/veya kredi bürolarına yönelik çalışmalarını Temmuz 2017 tarihine kadar tamamlaması gerekmektedir. 2018 yılı Mart ayı itibarıyla da Ulusal Merkez Bankaları'nın ECB'ye raporlama yapması beklenmektedir.

İkinci adımda, 2019 yılı ortasında, ECB'nin bankacılık gözetimi kapsamında belirleyeceği kuruluşlara yönelik olarak konsolide bilgiler toplanacaktır.

Üçüncü adımda, 2020 yılı ortasında, konut ve hanehalkı sektörünü kapsayan anonim kredi verileri toplanacaktır.

Tablo III.1.II.1
Anacredit Projesi Yol Haritası

Kaynak: ECB

AnaCredit Sisteminde Toplanacak Veriler ve Kapsamı

Anacredit projesi çerçevesinde, niteliksel ve niceliksel veriler olmak üzere, tüzel kişilere ait repo dışındaki mevduatlar, kredili mevduat hesabı, kredi kartı borcu, kmh ve kredi kartı borcu dışındaki rotatif krediler, kredi imkanları, repo, ticari alacaklar, finansal kiralama ve diğer krediler konuları olmak üzere Euro bölgesindeki finansal kuruluşların yanı sıra Euro dışındaki finansal kuruluşların şubelerinin de verileri toplanacaktır. Bireysel veriler, Anacredit kapsamında yer almamaktadır. Verilerin bildirim, tüzel kişi bazlı olarak her bir borç ("borrower by borrower" veya "loan by loan") kapsamında olacaktır. Raporlama alt bildirim limiti, tüm enstrümanlarda 25.000 Euro ve tahsili gecikmiş alacaklarda 100 Euro olacaktır. Mevcut uygulamada Avrupa'daki en büyük ekonomi olan Almanya Merkez Bankası Risk Merkezi veri tabanında KOBİ'lere ilişkin alt bildirim limitinin 1.500.000 Euro olduğu düşünüldüğünde limit tanımındaki tutarın önemli bir değişiklik getirdiğinin altını çizmek faydalı olacaktır.

Toplanacak veriler sistematik olarak 10 başlık ve 140 alt başlıkta yer olacaktır. Kullanılan kavramlar, yeni veri tanımları getirmekte olup, mevzuatta bilinen terimlerle bire bir örtüşmediği görülmüştür (Tablo III.1.II.2).

Tablo III.1.II.2
Anacredit Veri Başlıkları

- 1) Karşı Taraf Referans Verisi
- 2) Karşı Taraf Temerrüt Verisi
- 3) Karşı Taraf Risk Verisi
- 4) Enstrüman Verisi
- 5) Finansal Veri
- 6) Muhasebe Verisi
- 7) Karşı Taraf Enstrüman Verisi
- 8) Ortak Yükümlülükler Verisi
- 9) Sağlanan Korunma Verisi
- 10) Sağlanan Korunma Enstrümanı Verisi

Kaynak: ECB

Sonuç ve Genel Değerlendirme

AnaCredit projesinin faaliyete geçmesiyle birlikte ECB'nin etkinliğinin artacağı ve AB Merkez Bankaları açısından veri toplama ve analiz anlamında bir yeknesaklık sağlanacağı beklenmektedir. Kredilere ve kredi riskine ilişkin veri toplama alanında bir reform niteliğindeki projenin, makroihtiyati para politikası, risk yönetimi, finansal istikrar ve sistemik riske ilişkin olarak ECB'ye ve Ulusal Merkez Bankaları'na büyük destek sağlayacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, çok ayrıntılı toplanacak verilerin, ülkelerin sistemlerinin farklı olması, bilişim ve insan kaynağı temelli bir yatırım gerektirmesi, bankaların ve kredi kayıt bürolarının gerekli düzenlemeleri yapması ve firmaların raporlamalarını değiştirecek olması nedeniyle belirlenen yol haritasında gecikmelere neden olabileceği gözlenmektedir.

III.2. Likidite Riski

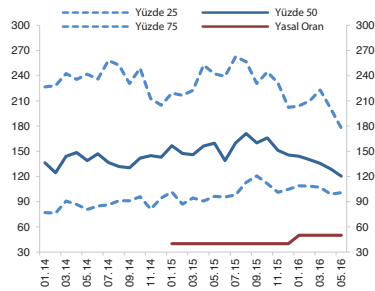
Uygulamadaki tedbirlerin etkisiyle bankaların likidite riskine dayanıklılığı devam etmektedir. Bankalar, kısa vadeli likidite pozisyonlarını düzenleyen Likidite Karşılama Oranı uygulamasında belirlenen oranları sağlama konusunda oldukça başarılıdır. Mevduatın krediyi karşılama oranındaki yatay seyir devam ederken, büyük ölçüde YP yükümlülüklerde yoğunlaşan çekirdek dışı fonlama kalemlerinde vadeler uzamaya devam etmiştir. Küresel para politikalarında likidite koşullarını destekleyici uygulamaların süreceği beklentisi ve risk iştahındaki artışa bağlı olarak, bir süredir hareketsiz olan ihraçların tekrar canlanmaya başladığı izlenmektedir. Bu gelişmeler ışığında yakın dönemde likidite kısıtlarının bankalar için bağlayıcı bir rol oynamayacağı öngörülmektedir.

Bankacılık sektörünün toplam ve YP için hesaplanan likidite karşılama oranları yasal sınırların oldukça üzerinde seyretmektedir. Bankaların bilançolarındaki yüksek kaliteli likit varlık stokunun 30 gün süreli net nakit çıkışlarını ne ölçüde karşılayacağını gösteren likidite karşılama oranları, 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren 10'ar puan artırılarak kalkınma ve yatırım bankaları haricindeki bankalarda YP ve toplam için sırasıyla asgari yüzde 50 ve yüzde 70 olarak uygulanmaktadır. Oranları en küçüğe en büyüğe göre sırasıyla 25, 50 ve 75'inci yüzdeler dilimlerinde yer alan bankalar incelendiğinde, tüm bankaların toplam ve YP için yeni yasal likidite karşılama oranlarını kayda değer bir marj ile sağlayabildikleri görülmektedir (Grafik III.2.1 ve Grafik III.2.2). Öte yandan, sistemin net TL fonlama ihtiyacını artıran döviz satım ihalelerinde satılan döviz tutarının kademeli olarak düşürülmüş olması banka likiditelerine bu kanaldan gelen olumsuz etkiyi sınırlamaktadır. İlave olarak, TCMB bünyesindeki Bankalararası Para Piyasası'nda döviz depo teminatı karşılığında TL likiditeye ulaşma imkanı da bankaların likidite yönetimini desteklemektedir.

Bankaların likidite durumuna ilişkin göstergelerden biri olan mevduat ve özkaynak dışı kaynakların toplam yükümlülükler içindeki oranı, 2015 yılı başından itibaren yatay bir seyir izlemektedir. Söz konusu orandaki dalgalanmalar büyük

Grafik III.2.1

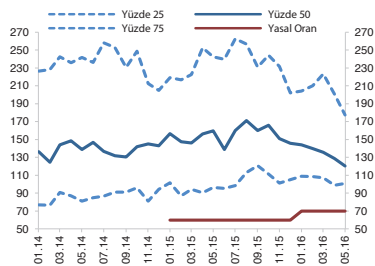
Yüzdeler Dilimlere Göre Bankaların YP Likidite Karşılama Oranları^{1,2} (4 Haftalık Hareketli Ortalama, Yüzde)

(1) Kalkınma ve yatırım bankaları hariçtir.
(2) Konsolide olmayan raporlamalar kullanılmıştır.
Kaynak: BDDK (Son Veri: 05.16)

Grafik III.2.2

Yüzdeler Dilimlere Göre Bankaların Toplam Likidite Karşılama Oranları^{1,2} (4 Haftalık Hareketli Ortalama, Yüzde)

(1) Kalkınma ve yatırım bankaları hariçtir.
(2) Konsolide olmayan raporlamalar kullanılmıştır.
Kaynak: BDDK (Son Veri: 05.16)

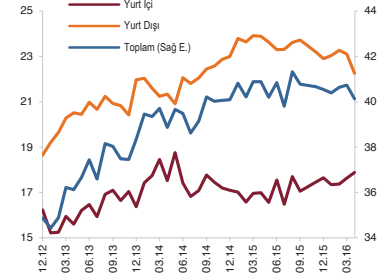
ölçüde mevduat dışı kaynakların önemli bir kısmını oluşturan yurt dışından temin edilen fonların TL karşılığının kur gelişmelerine bağlı olarak değişmesinden kaynaklanmıştır. Mevduat harici yurt dışı fonlamada bankalara borçlar, ihraçlar ve repodan sağlanan fonlar belirleyici olmaya devam etmektedir. Bu çerçevede, söz konusu fonlama kaynaklarında geçtiğimiz yılın ikinci yarısında yaşanan düşüş eğiliminin yerini sınırlı artışa bırakması ile yurt dışı fonların toplam yabancı kaynaklar içindeki payında görülen azalış eğilimi son bulmuştur.¹ Aynı dönemde yurt içinden sağlanan mevduat dışı kaynaklarda, bankalara borçların ve repo fonlamasının katkısı ile bir miktar artış gözlense de bunların toplam yabancı kaynaklar içindeki payı önemli bir değişim göstermemiştir (Grafik III.2.3).

Banka varlıkları içerisinde en büyük paya sahip kredilerin mevduatlarla fonlanma düzeyini gösteren kredi/mevduat (K/M) oranı yatay seyirini devam ettirmektedir. 2014 yılı Ekim ayında kredilerin çekirdek yükümlülüklerle fonlanmasını teşvik etmek üzere uygulamaya koyulan tedbirin ilgiligöstergedeki bozulmanın önüne geçilmesinde etkili olduğu değerlendirilmektedir. K/M oranına TL ve YP ayırımında bakıldığında, TL için bu oranın belirgin olarak daha yüksek olduğu, öte yandan zaman zaman dalgalanmakla birlikte gerek TL gerek YP'de ilgili oranın yatay bir seyir izlediği görülmektedir (Grafik III.2.4).

K/M oranı fonlama risklerinin ölçümünde önemli bir gösterge olmasına rağmen, mevduat dışı istikrarlı fonlama kaynaklarını hesaba katmadığı için riskin kapsamlı ölçümünde yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla fonlama tarafındaki istikrarsızlıkların oluşturabileceği likidite risklerinin daha kapsamlı ölçülebilmesi için $K/(M+\text{diğer istikrarlı kaynaklar})$ oranı hesaplanmıştır. Mevduatın yanı sıra özkaynaklar, sermaye benzeri borçlar, uzun vadeli ihraçlar ve bankalardan bir yıldan uzun vadeli borçlanma kalemleri istikrarlı olarak değerlendirilebilecek fonlama kaynaklarıdır. Bankacılık sektörünün $K/(M+\text{diğer istikrarlı kaynaklar})$ oranı ise 2016 yılı Mart ayı itibarıyla yüzde 80 seviyesindedir. 2010 yılı sonundan itibaren artış eğilimine giren söz konusu oran alınan tedbirler sonucu bir miktar azalmış, sonrasında ise yatay seyretmiştir. Dolayısıyla, bankacılık sektörünün fonlama kaynaklarına ilişkin likidite risklerinin oldukça düşük bir seviyede olduğu değerlendirilmektedir (Grafik III.2.5).

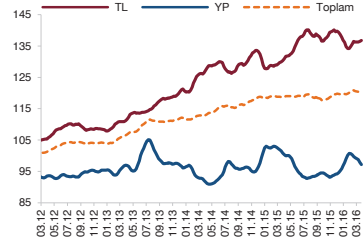
¹ Analize yurt dışından temin edilen fonların TL karşılığı dâhil edilmiş olup, yurt dışı kaynaklarda ve dolayısıyla toplam yabancı kaynaklarda 2016 yılı Mart ayında görülen sınırlı düşüş Türk Lirasında son dönemde yaşanan değerlenmenin bir sonucudur.

Grafik III.2.3
Mevduat Dışı Kaynakların Yabancı Kaynaklara Oranı (Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.2.4
Kredi/Mevduat Oranı
(4 Haftalık Hareketli Ortalama, Yüzde)

Kaynak: BDDK (Son Veri: 03.16)

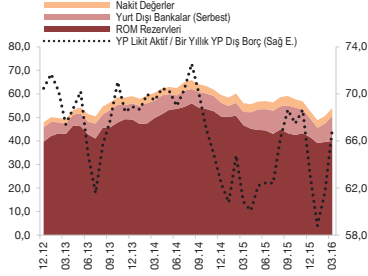
Grafik III.2.5
Kredi/(Mevduat+Diğer İstikrarlı Kaynaklar) Oranı
(Yüzde)

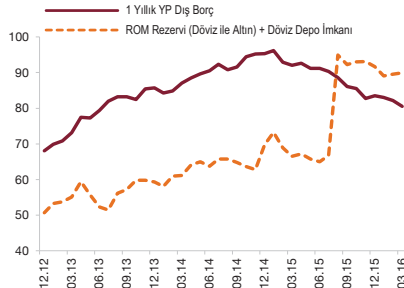
(*) Diğer içinde özkaynak, uzun vadeli ihraçlar ve sermaye benzeri borçlar dikkate alınmıştır.

(**) Diğer içinde özkaynak, uzun vadeli ihraçlar, sermaye benzeri borçlar ve 1 yıldan uzun vadeli diğer borçlar dikkate alınmıştır. Kesikli çizgi ilgili politikanın uygulama tarihini göstermektedir.

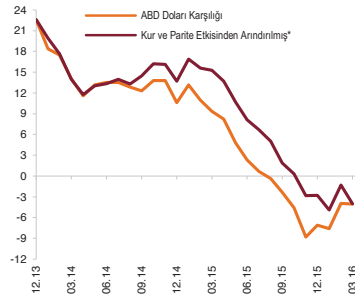
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.2.6YP Likit Aktifler¹ ve 1 Yıllık YP Dış Borç
(Yüzde)

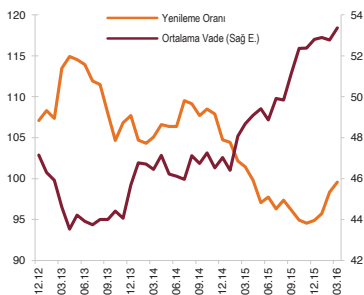
(1) ROM kapsamında tutulan rezervler, nakit değerler ve yurt dışı bankalar (serbest).
Kaynak: TCMB, MKK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.2.7ROM Rezervleri ve Döviz Depo İmkânı ile 1 Yıl İçinde
Vadesi Gelecek YP Dış Borç (Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB, MKK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.2.8Bankacılık Sektörü Yurt Dışı Borcunun Büyümesi
(Yıllık Yüzde Artış)

(*) 2013 yıl sonu kur ve parite değerlerine göre yeniden hesaplanmıştır.
Kaynak: TCMB, MKK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.2.9Dış Borç Yenileme Oranı ve Ortalama Vadesi¹
(Yüzde, Ay)

(1) Menkul kıymet ihraçları dâhil toplam yurt dışı yükümlülük kullanımı ve geri ödeme tutarlarının 6 aylık hareketli toplamından üzerinden hesaplanmıştır.
Kaynak: TCMB, MKK (Son Veri: 03.16)

Bankacılık sektörünün YP likidite pozisyonuna bir yıllık perspektif çerçevesinde bakıldığında bankaların kısa vadeli likidite şoklarına karşı dayanıklılığının devam ettiği görülmektedir.

2016 yılı Mart ayı itibarıyla bankaların seçilmiş YP likit aktifleri 54 milyar ABD doları seviyesindedir. Söz konusu aktifler, bir yıl içinde vadesi dolacak YP dış borcun yaklaşık yüzde 67'sini karşılayacak seviyede bulunmaktadır (Grafik III.2.6). Sektörün yurt dışından temin ettiği kısa vadeli borçların kayda değer kısmının teminatlı olduğu da likidite durumu değerlendirmelerinde dikkate alınmalıdır. Zira, teminatların önemli kısmı DİBS'lerden oluşmakla birlikte, TL cinsi kamu borçlanma senetlerinin TCMB nezdindeki döviz ve efektif piyasalarında teminat olarak kullanılabilmesi bankalara ilave bir güvence sağlamaktadır.¹ Bankalara tahsis edilen depo limitleri ile ROM kapsamında TCMB'de bulundurulan altın ve döviz varlıklarının toplamı, bankaların gelecek bir yıldaki yurt dışı borç ödemelerini karşılayabilecek seviyededir (Grafik III.2.7).

Güçlü likidite pozisyonunu koruyan bankacılık sektörünün yurt dışı kaynak kullanımı zayıf seyretmektedir.

Bankacılık sektörünün yurt dışı banka ve benzeri kuruluşlara olan borçlarının ABD doları karşılığı 2015 yılı Ocak ayından itibaren gerilemeye başlamış olup, yıllık büyüme oranı 2015 yılının Ağustos ayında negatif bölgeye düşmüştür. Kur ve parite etkisinden arındırıldığında ise dış borç büyüme hızı 2015 yılı Kasım ayından itibaren negatif bölgededir. 2015 yılı Aralık ayı itibarıyla dış borçların tutarındaki gerileme yerini sınırlı artışa bırakmış olup, bankacılık sektörünün yurt dışı borçlarındaki düşüş sona ermiştir (Grafik III.2.8).

2014 yılı Temmuz ayından itibaren düşüş eğilimine giren dış borç yenileme oranı son dönemde yüzde 100 seviyesine tekrar yaklaşmıştır.

2015 yılı Haziran ayında dış borç yenileme oranı uzun süre sonra yüzde 100'ün altına düşmüştür. Son dönemde ise dış borçlarda yaşanan azalışın sona ermesi ile dış borç yenileme oranı yeniden yüzde 100 seviyesine yaklaşmıştır (Grafik III.2.9). Zorunlu karşılıklarda yapılan değişikliklerle, bankaların kısa vadeli borçlar yerine orta ve uzun vadeli

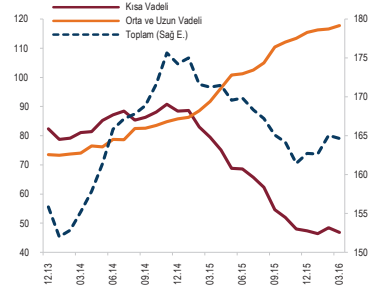
¹ 1 Eylül 2015 tarihi itibarıyla döviz likidite yönetiminin esnekliğini artırmak ve finansal istikrarı desteklemek amacıyla bankaların TCMB nezdindeki döviz ve efektif piyasalarında işlem yapma limitleri 50 milyar ABD dolarına yükseltilmiştir.

borçları yenilemede daha istekli davranmaları ise sektörün yurt dışı borçlarının ağırlıklı ortalama vadesinin 2015 yılı Şubat ayından itibaren yükselmeye başlamasını ve 2016 yılı Mart ayı itibarıyla da 53 aya kadar uzamasını sağlamıştır (Grafik III.2.9).

Bankacılık sektörünün yurt dışı borçlarının içinde kısa vadeli payı yüzde 28'e gerilemiştir. Alınan tedbirlerin de katkısıyla, 2015 yılı başından itibaren bankalar yurt dışından bir yıla kadar vadeli borçlanmalarını belirgin bir şekilde azaltarak, orta ve uzun vadeli kaynaklarını artırmıştır (Grafik III.2.10). Bankalar tüm dış borçlanma türlerinde kısa vadeden uzun vadeye geçiş yapmışlardır. Vadesi dolan bir yıl vadeli sendikasyon kredilerinin ağırlıklı olarak 367 gün olmakla birlikte, 3 yıla varan vadelerde yenilendiği görülmüştür. Repo fonlamasında vadeler kısa vadeli yenilenmemesi suretiyle uzatılmıştır. Daha uzun vadeli olarak temin edilen seküritizasyon kredisi kullanımları devam ederken, menkul kıymet ihraçlarında son aylarda yaşanan kısa vadeden uzun vadeye geçiş eğilimi de devam etmiştir (Grafik III.2.11).

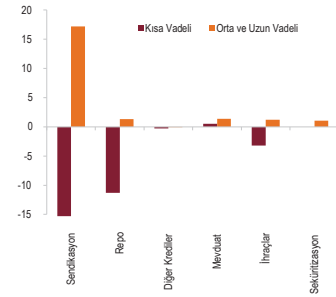
Borçlanma maliyetlerinin gelişimi, dış kaynak kullanımındaki azalmada daha çok yurt içi bankaların taleplerinin etkili olduğuna işaret etmektedir (Grafik III.2.12). Son 1 yılda sendikasyon kredileri borçlanma maliyetlerindeki dalgalanmalar tamamen Libor ve Euribor faiz oranlarındaki hareketleri yansıtmaktadır. Diğer bir ifadeyle temin edilen borçlarda uygulanan marjlar dönem boyunca değişmemiştir. Bu çerçevede, küresel likidite gelişmelerine bağlı olarak Euro cinsi sendikasyon kredilerindeki maliyetler ABD doları cinsi kredilere göre daha düşük seviyelerde seyretmektedir. Ayrıca diğer kredi kullanımlarında da 2015 yılı genelinde belirgin bir maliyet artışı olmamıştır. Bununla birlikte Aralık ayı toplantısında Fed'in uzun bir süreden sonra faiz artırımı kararı alması ile ABD doları cinsi borçların maliyetlerinde söz konusu artışı yansıtan sınırlı yükselişler yaşanmıştır. Fakat sınırlı maliyet artışlarının yaşandığı dönemde dış borçların tekrar toparlanmaya başlaması, maliyetlerin banka dış borçları üzerinde bir baskı oluşturmadığını ve 2015 yılı genelinde yaşanan daralmanın borç veren yabancı finansal kuruluşların risk iştahındaki azalıştan daha çok yurt içi bankaların tercihlerinden kaynaklandığını ima etmektedir.

Grafik III.2.10
Kısa ve Orta-Uzun Vadeli Dış Borç Gelişimi
(Milyar ABD doları)

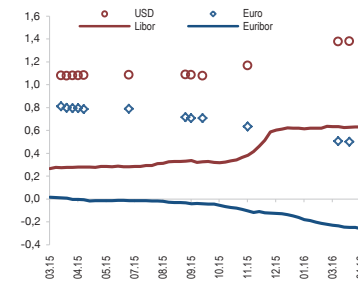
Kaynak: TCMB, MKK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.2.11
2014 Yılı Sonuna Göre Yurt Dışı Borçlanma Türlerinin Tutar Değişimi
(Milyar ABD doları)

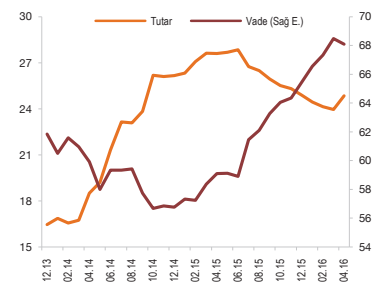
Kaynak: TCMB, MKK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.2.12
367 Gün Vadeli Sendikasyon Kredilerinin Maliyet Gelişimi⁽¹⁾ (İşlem Bazlı, Yüzde)

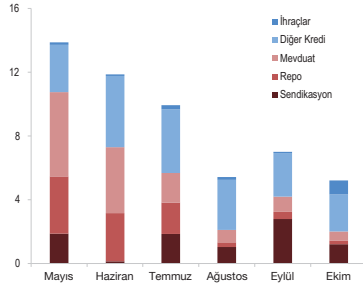
(1) Büyük ölçekli bankalar için.
Kaynak: KAP (Son Veri: 04.16)

Grafik III.2.13
Yurt Dışı YP Menkul Kıymet İhraç Gelişimleri
(Stok, Milyar ABD Doları, Ay)

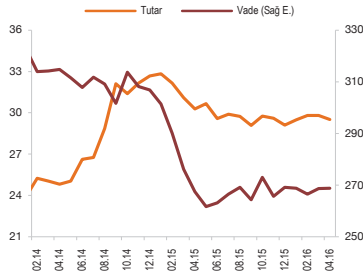
Kaynak: TCMB (Son Veri: 04.16)

Grafik III.2.14
Dış Borç Yakın Dönem Ödeme Planı
(Milyar ABD doları)

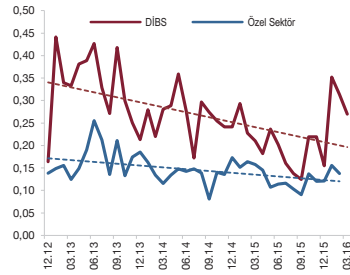
Kaynak: TCMB, MKK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.2.15
Yurt İçi TL Menkul Kıymet İhraç Gelişmeleri
(Stok, Milyar TL, Göm)

Kaynak: MKK (Son Veri: 04.16)

Grafik III.2.16
İkincil Piyasa Menkul Kıymet İhraçları Günlük Ortalama Hacimlerinin Stok Menkul Kıymet İhraçlarına Oranının Gelişimi (Yüzde)

[1] BİST Kesin Alım Satım Pazarı Özel Sektör Menkul Kıymet İhraçları Kesikli çizgiler serilerinin doğrusal eğilimini göstermektedir.
Kaynak: TCMB, BİST, MKK (Son Veri: 03.16)

Son dönemde küresel para politikalarında likidite koşullarını destekleyici uygulamaların devam edeceği beklentisi ve risk iştahındaki artışa bağlı olarak bankacılık sektörü tarafından yurt dışında ihraç edilen YP cinsi menkul kıymetlerin tutarında yaşanan durgunluk yerini sınırlı bir artışa bırakmıştır. Söz konusu ihraçların stok ortalama vadeleri ise 2014 yılının Kasım ayından itibaren kısa vadeli ihraçların azalmasına bağlı olarak uzamaya devam etmektedir. 2016 yılı Mart ayı itibarıyla yurt dışında ihraç edilen YP menkul kıymetlerin ortalama vadesi 68 ayardır. Söz konusu menkul kıymetler içinde kısa vadeli olanların payı orijinal vadeye göre 2014 yılı Ekim ayında yüzde 15 seviyesine çıkmış iken, 2016 yılı Mart ayı itibarıyla yüzde 3,1 seviyesine kadar gerilemiştir (Grafik III.2.13).

Bankaların önümüzdeki bir yıllık dönemde vadesi dolacak yaklaşık 81 milyar ABD doları tutarında YP dış borç ödemesi bulunmaktadır. Kısa vadeli dış borçların genel olarak ilk üç ayda yoğunlaştığı gözlenmektedir. Üç ay içinde vadesi dolacak borçlar ağırlıklı olarak repo, mevduat ve diğer kredilerden oluşmaktadır (Grafik III.2.14).

Bankacılık sektörünün yurt içi ihraçlarının tutarında veya yeni ihraçlarının ortalama vadelerinde kayda değer bir toparlanma gerçekleşmemiştir (Grafik III.2.15). Öte yandan, önemli bir kısmı yurtiçi yerleşikler tarafından tutulan banka ihraçlarında likiditenin, DİBS piyasasındakine paralel olarak ancak daha sınırlı ölçüde iyileştiği gözlenmiştir (Grafik III.2.16).

III.3 Faiz ve Kur Riski

Son Rapor dönemine göre Türk Bankacılık sisteminin faiz riskine olan duyarlılığında kayda değer bir değişim tespit edilmemiştir. Başlıca gelişmiş ülke merkez bankalarının genişleyici para politikalarına devam edeceğinin duyurulması ve Fed'in faiz artırım patikasının daha önceki tahminlere kıyasla daha yatay şekilleneceği algısının güçlenmesi sonucunda önümüzdeki dönemde faizlerin daha istikrarlı bir seyir izleyebileceği öngörüsü yaygınlaşmıştır.

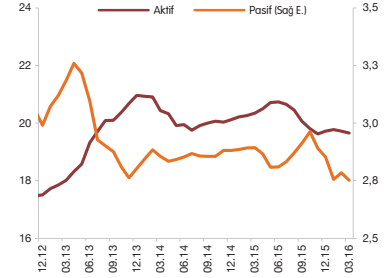
Faize duyarlı aktif ve pasif kalemleri incelendiğinde, TL aktif ve pasif vade uyumsuzluğunda önemli bir değişim olmadığı görülmektedir. 2015 yılı başından itibaren faize duyarlı TL aktif kalemlerin vadesinde görülen düşme eğilimi aynı yılın Kasım ayında sona ererek yerini yatay bir seyre bırakmıştır. Pasif tarafında ise en uzun vadeli TL fonlama kalemleri olan menkul kıymet ihraçlarındaki düşüş ve net API'deki artış eğilimine bağlı olarak vadeler sınırlı olarak kısalmıştır (Grafik III.3.1).

TL faize duyarlı aktiflerin büyük kısmını oluşturan krediler ve menkul değerler cüzdanı (MDC) incelendiğinde, ilgili kalemlerin paylarını muhafaza ettiği ve menkul kıymetlerin yeniden fiyatlamaya süreleri sınırlı bir artış izlerken, kredilerin yeniden fiyatlamaya sürelerinin son çeyrekte kısaldığı görülmektedir. Kredilerin vadesinin kısaltılmasında, konut kredilerinin ortalama vadesindeki azalış etkili olmuştur (Grafik III.3.2). Vade uyumsuzluğunun analizinde değişken faizli TL aktif kalemlerinin seyri de takip edilmektedir. Değişken faizli TL aktiflerin payı geçen Rapor dönemine göre artmıştır. Rotatif kredilerin payındaki artışın belirleyici olduğu bu gelişme, faiz riskini azaltıcı yönde bir etki yaratmıştır (Grafik III.3.3).

Sabit faizli TL pasifler arasında önemli bir paya sahip olan mevduatın (tüm faize duyarlı pasiflerin 2016 yılı Mart ayı itibarıyla yaklaşık yüzde 67'si) vadesindeki son Rapor dönemine kadar görülen düşüş yerini yükselişe bırakmıştır. TL mevduatın önemli bölümünü oluşturan 1-3 ay arası vadedeki mevduatlar ile 3-6 ay ve 6-12 ay vadelerinin toplam içindeki payları son Rapor dönemine göre sınırlı bir şekilde artmıştır. Diğer vade grubundaki mevduatların toplam içindeki payları ise sınırlı ölçüde azalış göstermiştir. Bu gelişme, pasiflerin ortalama vadesine sınırlı olmakla birlikte olumlu yönde katkı sunmuştur (Grafik III.3.4).

Grafik III.3.1

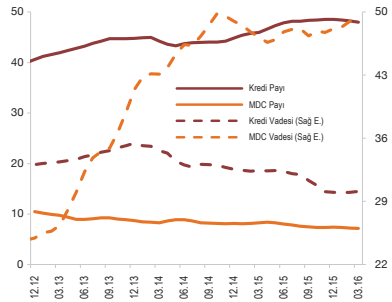
Bankaların TL Aktif-Pasif Vade Gelişimi
(Faize Duyarlı Kalemler Toplamı, 3 Aylık Hareketli Ortalama, Ay)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.2

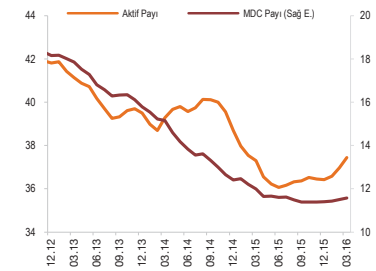
Toplam Faize Duyarlı Aktifler İçinde Sabit Faizli TL Kredi ve MDC'nin Payı ve Vadesi (3 Aylık Hareketli Ortalama, Yüzde, Ay)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.3

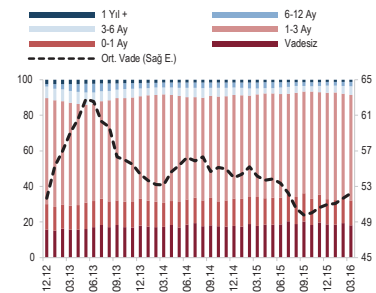
Toplam Faize Duyarlı Aktifler İçinde Değişken Faizli TL Aktifin ve MDC'nin Payı (3 Aylık Hareketli Ortalama, Yüzde, Ay)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.4

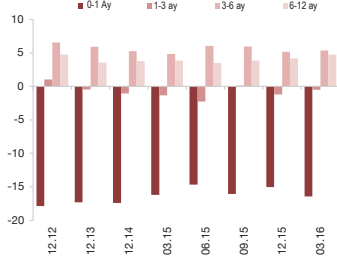
TL Mevduatın Vade Dağılımı ve Ortalama Vadesi^{1,2}
(Yüzde, Gün)

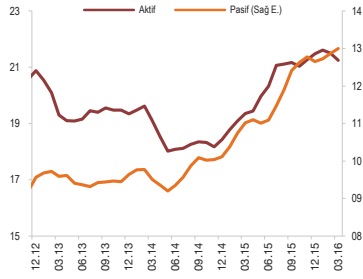
(1) Bankalar mevduatı ve kıymetli maden depo hesapları hariç tutulmuştur.

(2) Katılım bankaları hariçtir.

Kaynak: BDDK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.5TL Aktif-Pasif Pozisyonu / Toplam Pasif¹⁾
(Faize Duyarlı TL Aktif - Pasif Kalemler Farkı, Yüzde)

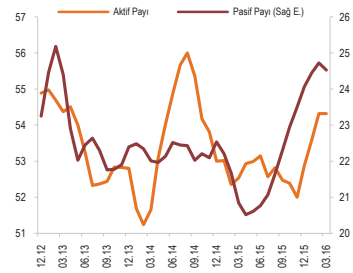
[1] Analizde, faize duyarlı bilanço içi aktif ve pasif kalemler ile türev finansal araçlar kullanılmıştır.
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.6Bankaların YP Aktif-Pasif Vade Gelişimi
(3 Aylık Hareketli Ortalama, Ay)

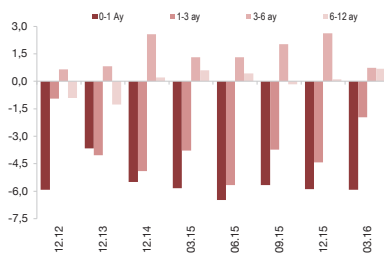
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.7

YP Değişken Faizli Aktif ve Pasifin YP Faize Duyarlı Aktif ve Pasif İçindeki Payları (3 Aylık Hareketli Ortalama, Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.8YP Aktif-Pasif Pozisyonu / Toplam Pasif¹⁾
(Faize Duyarlı YP Aktif - Pasif Kalemler Farkı, Yüzde)

[1] Analizde, faize duyarlı bilanço içi aktif ve pasif kalemler ile türev finansal araçlar kullanılmıştır.
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Vade dilimlerine göre yeniden fiyatlamaya kalan süreler dikkate alınarak sektörün vade uyumsuzluğunu özetleyen gösterim Grafik III.3.5'te sunulmaktadır. Son Rapor dönemine göre yeniden fiyatlamaya konu ve faize duyarlı TL açık pozisyonunda kayda değer bir değişiklik olmamıştır. Yalnızca, 0-1 ay vadedeki uyumsuzluğun, repodan sağlanan fonların artışına bağlı olarak sınırlı bir miktar bozulduğu, 6-12 ay vade diliminde ise yine sınırlı bir iyileşme olduğu görülmektedir.

YP cinsinden bilanço kalemlerine bakıldığında, son Rapor dönemine göre bankaların YP aktif ve pasif vadeleri arasındaki farkın, pasif vadelerinde 2014 yılı sonlarında başlayan artış eğiliminin devam etmesine bağlı olarak azaldığı görülmektedir. Pasif vadelerinin uzamasının, mevduat dışı YP yükümlülüklerde uzun vadeli borçlanmayı teşvik eden ZK uygulamalarının devam eden etkilerinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir (Grafik III.3.6).

Son Rapor dönemine göre YP tarafında, değişken faizli kalemlerin faize duyarlı aktif ve pasifler içerisindeki payları artmıştır (Grafik III.3.7). Türev finansal araçlar, hem varlık hem yükümlülük tarafında artış göstermiştir. Aktif tarafında değişken faizli kredilerde, pasif tarafında ise bankalara olan borçlarda gözlenen artış ise bu gelişmeyi desteklemiştir.

Vade dilimlerine göre, YP aktif ve pasif kalemleri arasında yeniden fiyatlama süresi açısından oluşan uyumsuzluklar Grafik III.3.8'de sunulmaktadır. Son 6 aydaki değişimlere göre yeniden fiyatlamaya konu ve faize duyarlı YP açık pozisyonu 1-3 ay, 3-6 ay ve 6-12 ay vade grubundaki iyileşme etkisiyle olumlu yönde değişirken (net açık pozisyonlar azalırken net fazla pozisyonlar artmıştır), 0-1 ay vadelideki değişimle birlikte net açık pozisyon dengelenmiştir.

Bankacılık sektörünün olası bir stres durumundaki davranışını görebilmek amacıyla aktif ve pasiflerin yeniden fiyatlandığı niceliksel bir analiz yapılmış, sisteme bir yıl sürecek faiz şoku verilerek faiz riski ölçülmüştür. Bankaların dönem başındaki

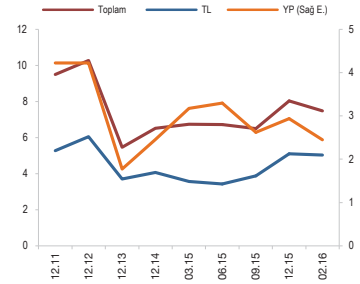
bilançoları esas alınarak bir, üç, altı ve on iki aya kadar vadeli faize duyarlı TL ve YP aktif ve pasifler yeniden fiyatlanmıştır. Buna göre, bankacılık sisteminin faiz riskine olan duyarlılığının bir yıla kadar olan vadeyle sınırlı olduğu varsayımıyla, özkaynakların faiz şokları sonucunda oluşabilecek kayıplara karşı güçlü bir düzeyde olduğu değerlendirilmektedir (Grafik III.3.9).

Yeniden fiyatlamanın yanı sıra finansal aracılık sisteminin dışsal faiz şoklarından etkilenebileceği bir diğer kanal ise menkul değerlerdeki yeniden değerlendirme kanalıdır. Son Rapor döneminden bu yana, bankacılık sektöründe (TL ve YP) toplam menkul değerlerin (TL ve YP) toplam aktifler içerisindeki payında yaşanan azalış yerini (her bir MD kaleminden gelen) artışa çevirmiştir. Menkul değerler portföyünün üçte birinden fazlasını oluşturan YP varlıkların toplam menkul değerler içerisindeki payı, son Rapor dönemine göre sınırlı bir azalış sergilese de 2013 yılından itibaren (her bir MD kaleminden kaynaklı olarak) belirgin olarak artan bir eğilim göstermektedir (Grafik III.3.10). İncelenen dönemde hem TL hem de YP cinsinden menkul değerlerin kalan vadeye göre ortalama vadeleri ise kısalmıştır. Bu durum durasyonu azaltıcı etki oluşturacağından dolayı yeniden değerlendirme riskini azaltmaktadır (Grafik III.3.11).

Bankacılık sektörü, menkul değerler portföyü kanalı üzerinden faiz şoklarından önemli derecede etkilenmeyecektir. Sektörün mevcut sermaye stoku faiz şoku sonrası oluşacak kayıpları karşılayabilecek seviyededir (Grafik III.3.12).

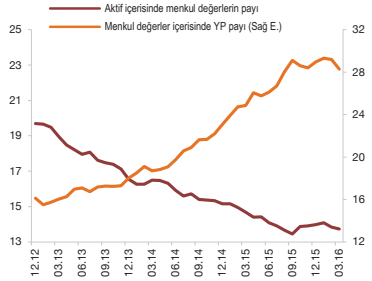
Türk bankacılık sistemi kur riskine olan dayanıklılığını muhafaza etmektedir. Bankacılık sektörünün, Yabancı Para Net Genel Pozisyonu daha önceki dönemlerde olduğu gibi yasal düzenlemelerin izin verdiği seviyeye (özkaynakların yüzde 20'si) kıyasla çok düşük seviyelerde kalmaya devam etmiştir (Grafik III.3.13). YP net genel pozisyonuna ilişkin düzenleme farklı döviz cinslerinden pozisyon alınmasını engellemekle birlikte, bankaların, YP varlık ve yükümlülüklerin çok büyük bir kısmını oluşturan ABD doları ve Euro cinsinden de pozisyon almamaya dikkat ettikleri görülmektedir. Son dönemde Euro

Grafik III.3.9
TL ve YP Faiz Şoku Sonrası Kayıp/Özkaynak¹
(Yüzde, Puan)

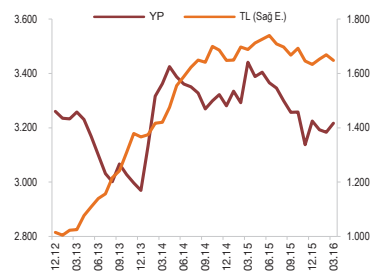
(1) Hesaplamalarda, aktif büyüklükleri 6 milyar TL ve üzerinde olan bankalar (Eximbank ve İller bankası hariç) kullanılmıştır.
Kaynak: TCMB, BDDK (Son Veri: 02.16)

Grafik III.3.10
Menkul Değerler Portföyü
(Yüzde)

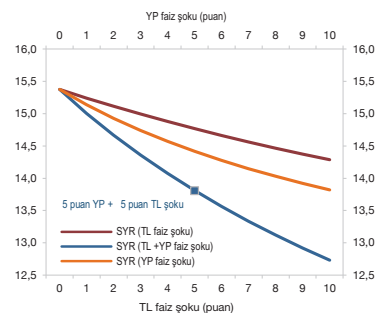
Kaynak: BDDK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.11
Menkul Değerlerin Kalan Vadeye Göre Ağırlıklı Ortalama Vadesi (Gün)

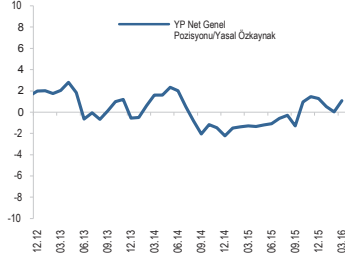
Kaynak: TCMB, Bloomberg (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.12
TL ve YP Faiz Şoklarının SYR Üzerinde Menkul Değerler Cüzdanı Kaynaklı Etkisi¹ (Yüzde, puan)

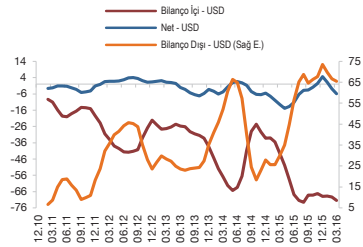
¹ Faiz şokları için TL kağıtların yüzde 99'u, YP kağıtların yüzde 90'ini hesaplamalara dahil edilmiştir.
Kaynak: TCMB, BDDK, Bloomberg (Son Veri: 02.16)

Grafik III.3.13
YP Net Genel Pozisyonunun Yasal Özkaynaklara Oranı (Yüzde)

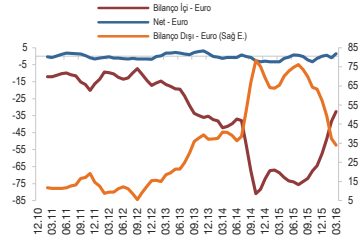
Kaynak: BDDK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.14
Bilanço İçi ve Bilanço Dışı Kalemlerin Gelişimi – ABD doları (Milyar TL Karşılığı)

Kaynak: BDDK (Son Veri: 03.16)

Grafik III.3.15
Bilanço İçi ve Bilanço Dışı Kalemlerin Gelişimi - Euro (Milyar TL Karşılığı)

Kaynak: BDDK (Son Veri: 03.16)

cinsi fonlama maliyetlerinin düşmesiyle, yabancı para kredilerde firmaların tercihlerinin belirgin biçimde Euro'ya doğru kaydığı görülmektedir. Bunun sonucu olarak hâlihazırda Euro bilanço içi açık pozisyon daralmış, bankalar da bilanço dışı Euro fazla pozisyonu azaltmak suretiyle gerek Euro gerekse ABD doları cinsinden net açık pozisyonlarını sıfıra yakın bir seviyede tutmaya devam etmişlerdir (Grafik III.3.14, Grafik III.3.15).

III.4 Kârlılık ve Sermaye Yeterliliği

Türk bankacılık sektörünün toplam kârındaki düşüş eğilimi sona ermiştir. 2015 yılı Ağustos ayından itibaren artışa geçen bankacılık sektörü on iki aylık birikimli kâr miktarı 2016 yılı Mart ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 8,1 artış göstererek 27,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir (Grafik III.4.1). Kârda görülen yukarı yönlü eğilimde, net faiz gelirlerinde getirili aktiflerdeki artışa bağlı olarak yaşanan iyileşme etkili olmuştur. Fed'in parasal genişlemeyi azaltacağını duyurduğu 2013 yılı ortalarından itibaren hızlı bir artış gösteren faiz giderlerinin yıllık büyümesi, 2015 yılı genelinde faiz gelirlerine yakın seyretmiş hatta bir miktar altında kalmıştır (Grafik III.4.2). Faizlerin mevcut durumdaki seyri dikkate alındığında, net faiz gelirlerindeki iyileşmenin aktif ve pasifler arasındaki vade farklılıklarına bağlı olarak bir süre daha devam edebileceği değerlendirilmektedir.

Faiz dışı gelir ve gider kalemleri büyüme oranları son dönemlerde azalma eğilimi göstermekte, tahsili gecikmiş alacak provizyonu büyüme oranları ise durağan bir seyir izlemektedir. Ücret ve komisyon iadeleri gibi etkilerin azalmasıyla faiz dışı giderlerdeki büyüme oranının düşüyor olması bankaların karlılıklarına katkı verirken, TGA provizyonlarındaki yatay ancak halen yüksek büyüme dikkat çekmektedir (Grafik III.4.3).

Sektör TGA'lar için ayırdığı karşılıklar konusunda ihtiyatlı hareket etmektedir. Sektör tahsili gecikmiş alacaklar için ortalamada yaklaşık yüzde 75 oranında karşılık ayırmaktadır. Ancak tahsili gecikmiş alacaklar için kredi kullandırılmaları karşılığında alınan teminatlar katsayıları ile ağırlıklandırılarak dikkate alındığında, ayrılan karşılık oranı yüzde 140'ların üzerine çıkmaktadır. Bankaların yasal gerekliliklerin üzerinde ayırdığı karşılıklar, tahsili gecikmiş alacakların artmasından doğabilecek muhtemel zararlar karşısında kârlılıktaki olası düşüşe karşı tampon görevi üstlenebilecektir. Zira son dönemlerde TGA oranlarındaki yükselişe karşın düzeltilmiş karşılık oranlarındaki kademeli azalış bu duruma işaret etmektedir (Grafik III.4.4).

Grafik III.4.1

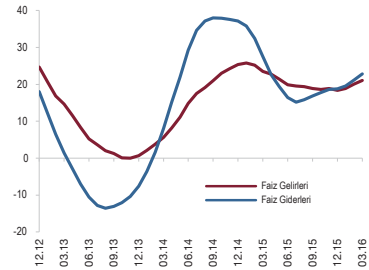
Net Kâr
(12 Ay Birikimli, Milyar TL)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.4.2

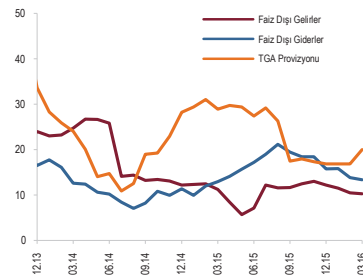
Faiz Gelir ve Gider Büyümeleri
(12 Ay Birikimli, Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.4.3

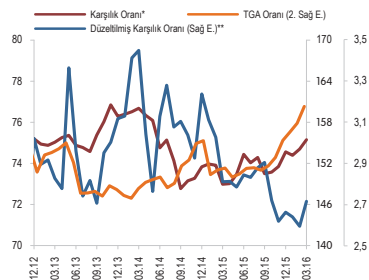
Faiz Gelir ve Gider Büyümeleri
(12 Ay Birikimli, Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

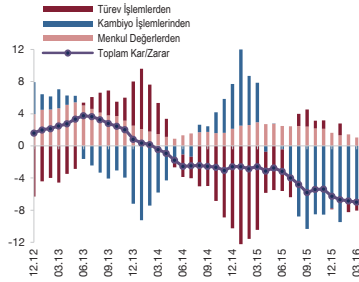
Grafik III.4.4

TGA ve Karşılık Oranları
(Yüzde)

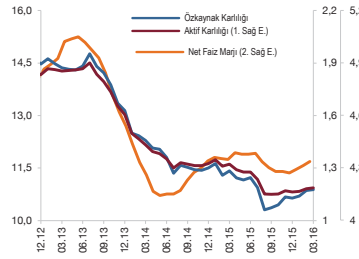
(*) Karşılık Oranı=Toplumsal Alacaklar Karşılığı/Toplumsal Alacaklar
(**) Düzeltilmiş Karşılık Oranı=Toplumsal Alacaklar Karşılığı/(Toplumsal Alacaklar-Teminatların Dikkate Alınma Oranları ile Düzeltilmiş Değer)
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.15)

Grafik III.4.5

Sermaye Piyasası ve Kambiyo İşlem Kâr/Zarar
(12 Aylık Toplam, Milyar TL)

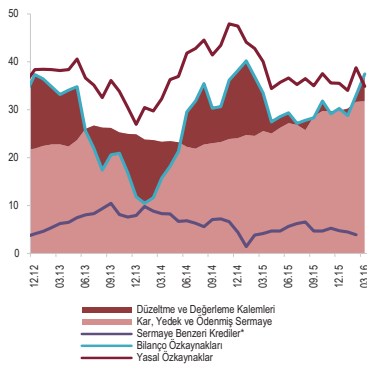
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.4.6

Kârlılık Göstergeleri
(Yüzde)

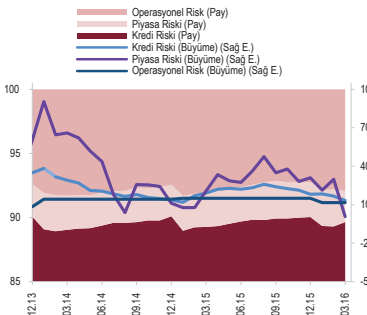
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.4.7

Özkaynakları Etkileyen Faktörlerdeki Değişimler
(Yıllık, Milyar TL)

*Sermaye Benzeri Kredilerde, yalnızca Sermaye Yeterlilik Oranı hesaplamasına dahil edilenler dikkate alınmıştır. Bu kalem için son veri tarihi 02.16'dır.
Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Grafik III.4.8

Risk Ağırlıklı Varlık Bileşenleri Kompozisyonu
ve Bileşenlerin Yıllık Büyüme Hızları (Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

2014 yılı öncesi artı bakiye veren bankaların sermaye piyasası, türev ve kambiyo işlemlerinden doğan kâr ve zararlarının muhasebeleştiği diğer faiz dışı gelir/giderler kaleminde, sektör zarar yazmaya devam etmektedir. Her ne kadar sektör menkul değer alım-satım işlemlerinden kâr etmeye devam etse de, edilen bu kâr yükselen para takası faizlerine bağlı olarak artan türev maliyetlerinden kaynaklanan kaybı karşılama konusunda yeterli olmamaktadır (Grafik III.4.5).

2013 yılı ikinci yarısından itibaren azalan kârlılık göstergeleri son dönemde kârdaki artış ve aktif büyümesindeki yavaşlamaya paralel olarak artmaya başlamıştır. Kâr kalemleri üzerinde öngörülemeyen etkiler olmazsa önümüzdeki dönemlerde kârlılık göstergelerinde artışın devam edeceği değerlendirilmektedir (Grafik III.4.6).

Son bir yıllık süreçte, sermaye yeterlilik oranları hesaplarında kullanılan özkaynak tanımlarının ortak bileşeni olan bilanço içi özkaynaklardaki hareketler büyük ölçüde kâr kalemlerinden ileri gelmiştir. Geçici piyasa şartlarından etkilenen, oynaklığı yüksek olan ve sermaye yeterlilik oranlarında dalgalanmalar yaratan düzeltme ve değerlendirme kalemleri ise son bir yıl içerisinde kayda değer bir değişim göstermemiştir.¹ Diğer taraftan sermaye benzeri kredi stokundaki 4 milyar TL'ye yakın artış ise yasal özkaynakları olumlu yönde etkilemiştir (Grafik III.4.7).

Tüm sermaye yeterlilik oranı tanımlarının diğer temel bileşeni olan risk ağırlıklı kalemler toplamı son bir yıl içerisinde yüzde 13 yükselmiştir. Kalemler bazında incelendiğinde toplam risk ağırlıklı varlıkların yüzde 90'ını oluşturan kredi riski yüzde 13'lük büyüme ile toplam risk ağırlıklı kalem hareketlerini yönlendirmiştir. Diğer taraftan risk ağırlıklı varlıkların yüzde 8'ini oluşturan operasyonel risk, sabit büyüme trendini korumuş, risk ağırlıklı varlıkların yüzde 2'sini oluşturan piyasa riski büyüme hızı

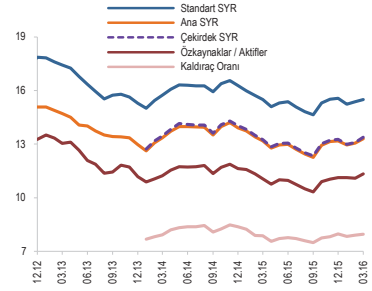
¹ Düzeltme ve değerlendirme kalemleri ödenmiş sermaye enflasyon düzeltme farkı, sabit kıymet yeniden değerlendirme farkları ve menkul değerler değerlendirme farklarından oluşmaktadır.

ise 2015 yılı içerisinde dalgalanarak artış gösterse de son dönem itibarıyla 2015 yıl başı değerlerinin altına inmiştir (Grafik III.4.8).

Artan kâr ve yavaşlayan kredi büyüme hızına bağlı olarak sermaye yeterlilik oranlarında son çeyrekten itibaren iyileşme gözlenmiş ve Türk bankacılık sektörünün 2016 yılı Mart ayı itibarıyla sermaye yeterlilik standart oranı yüzde 15,5 olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan ana sermaye yeterlilik oranı ve çekirdek sermaye yeterlilik oranı sırasıyla yüzde 13,3 ve yüzde 13,4 seviyesine çıkmıştır. Kaldıraç etkisiyle bankaların maruz kaldıkları muhtemel risklere karşı yeterli sermaye bulundurmalarını sağlamak amacıyla getirilen bankacılık sektörü kaldıraç oranı, asgari oran olarak belirlenen yüzde 3'ün oldukça üzerinde olup, istikrarlı bir seyir izlemektedir. Bununla birlikte kaldıraç oranı yüzde 3'ün altında olan herhangi bir banka bulunmamaktadır (Grafik III.4.9).

BDDK, 20 Ocak 2016 tarihinde yayımladığı ve Mart 2016 sonu itibarıyla yürürlüğe giren düzenleme ile bankaların sermaye yeterliliği hesabında dikkate alınan kredi risk ağırlıklarını Basel düzenlemeleriyle uyumlu hale getirmiştir. Söz konusu düzenlemeyle, vadelerine göre yüzde 75 ve yüzde 250 arasında risk ağırlığına tabi tutulan ihtiyaç kredileri, taşıt kredileri ve kredi kartından alacakların risk ağırlığı yüzde 75'e indirilmiştir. Ayrıca ipotek teminatlı konut kredilerinin risk ağırlığı yüzde 50'den yüzde 35'e indirilmiştir. Diğer taraftan bankaların TCMB'den yabancı para cinsinden alacaklarının risk ağırlığı yüzde 0'dan yüzde 50'ye yükseltilmiştir. Merkez bankasından yabancı para cinsinden alacakların risk ağırlığı artışının sermaye yeterliliğini azaltıcı etkisini, bireysel kredilerdeki risk ağırlığı azalışlarının büyük ölçüde ortadan kaldırdığı görülmektedir. Böylece bankacılık sektörü sermaye yeterlilik oranı söz konusu düzenlemelerden kaynaklı olarak önemli bir değişim göstermemiştir.

Grafik III.4.9
Sermayeye İlişkin Göstergeler
(Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 03.16)

Kutu
III.4.1

Türk Bankacılık Sektörü ve Düzenleme Tutarlılığı Değerlendirme Programı (Regulatory Consistency Assessment Programme – RCAP)

Basel Komitesi, Basel Standartlarının üye ülkeler tarafından zamanında ulusal mevzuatlara aktarılmasını ve uygulanan standartların tutarlılığını ve bütüncüllüğünü sağlanmasına yönelik olarak, üye her bir ülkenin ayrı ayrı değerlendirildiği Düzenleme Tutarlılığı Değerlendirme Programı (RCAP) çalışmalarını koordine etmektedir. Ülke mevzuatlarının uyum durumu, Basel Komite üyesi ülkelerin katılımcılarından oluşan bir uzman grubu tarafından gözden geçirilmekte ve söz konusu gözden geçirme sonucunda değerlendirme yapılan ülkenin mevzuatının Basel standartları ile ne ölçüde uyumlu olduğu notlara bağlanmaktadır. Bu notlar ve uyumsuzluk alanlarına ilişkin rapor ise Basel Komitesi tarafından kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Ülkemizde RCAP süreci 2015 yılının Eylül ayında başlamış olup, 15 Mart 2016 tarihinde değerlendirme raporlarının yayımlanması ile son bulmuştur. RCAP çalışması öncesinde BDDK tarafından ulusal mevzuat incelenmiş ve ilgili düzenlemeler gözden geçirilmiştir.

RCAP kapsamında risk bazlı sermaye düzenlemeleri ve likidite düzenlemeleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Risk bazlı sermaye düzenlemelerine ilişkin değerlendirmeye bakıldığında genel not olarak ülkemiz tam uyumlu bulunmuştur. Kredi riski, piyasa riski, operasyonel risk, karşı taraf riski gibi alt başlıkları barındıran Basel Sermaye Uzlaşısı birinci yapısal bloku, yasal ve düzenleyici çerçeveyi içeren ikinci yapısal blok ve piyasa disiplini başlıkları kapsamında da ülkemiz tam not almıştır (Tablo III.4.1.1).

Tablo III.4.1.1
Risk Bazlı Sermaye Düzenlemeleri Oranları

	Notlar
Genel Not	C
Basel sermaye uzlaşısının önemli başlıkları	
Uygulamanın kapsamı	C
Geçiş hükümleri	C
Birinci Yapısal Blok	
Sermaye Tanımı	C
Kredi Riski: Standart yaklaşım	C
Kredi Riski: İçsel değerlendirme yaklaşımı	C
Menkul kıymetleştirme çerçevesi	C
Karşı taraf kredi riski	C
Piyasa riski: Standart yaklaşım	C
Piyasa riski: İçsel model yaklaşımı	C
Operasyonel risk: Temel gösterge yaklaşımı ve standart yaklaşım	C
Operasyonel risk: Gelişmiş ölçüm yaklaşımı	C
Sermaye tamponları (sermaye koruma ve döngüsel sermaye)	C
İkinci Yapısal Blok	
Yasal ve düzenleyici çerçeve	C
Piyasa Disiplini	
Kamuya açıklama yükümlülükleri	C

Not Açıklamaları: C (Compliant – Tam Uyumlu), LC (Largely Compliant – Büyük Ölçüde Uyumlu),
MNC (Materially Non-Compliant – Büyük Ölçüde Uyumsuz), NC (Non-Compliant – Uyumsuz)

Yüksek kaliteli likit varlık likidite düzenlemelerine ilişkin değerlendirmelerde de ülkemiz tam uyumlu bulunmuştur (Tablo III.4.1.2).

Tablo III.4.II.2
Likidite Düzenlemelerine İlişkin Değerlendirme

	Notlar
Genel Not	C
Yüksek kaliteli likit varlık tanımı	C
Net nakit çıkışları	C
Net nakit girişleri	C
Likidite karşılama oranına ilişkin kamuya açıklama	C

Not Açıklamaları: C (Compliant – Tam Uyumlu), LC (Largely Compliant – Büyük Ölçüde Uyumlu),
MNC (Materially Non-Compliant – Büyük Ölçüde Uyumsuz), NC (Non-Compliant – Uyumsuz)